

21.
JÚL
1969

ŽIVOT

KULTURNÉ SOCIÁLNÍ ČASOPIS
SIERPIEŃ – AUGUST – SRPEN – Nr 8 1969 – CENA 1 ZŁ

MARIAN KAŚKIEWICZ

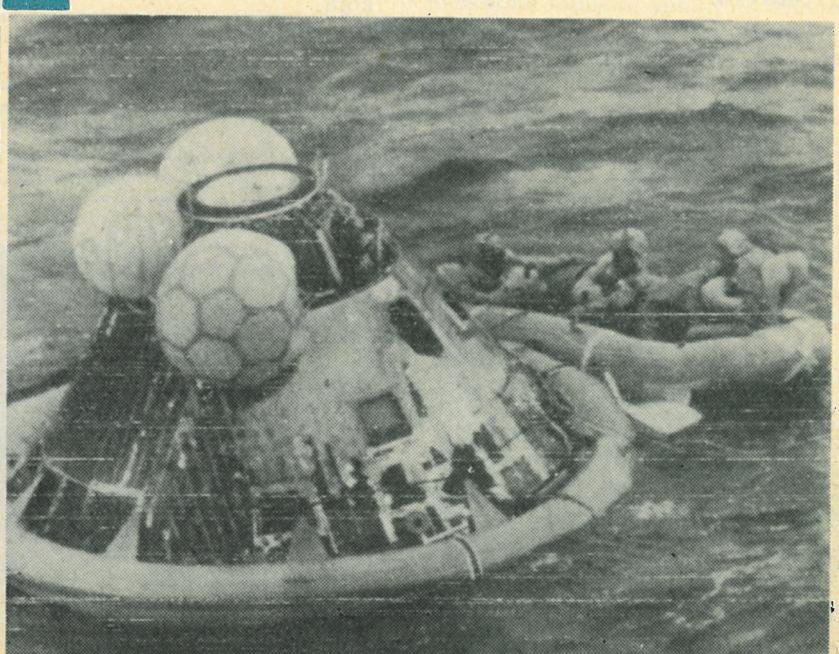
ČLOVEK O P Ä T NA ZEMI

Už sme si zvykli na kozmické udalosti. Ale to, čo sme prežívali v júli t.r., pristatie človeka na Mesiaci môžme porovnať len s pionierskym letom Gagarina a s tými dojmi, ktoré sme vtedy prežívali. Ale keď dojmy, emócie, napätie a záujem sú porovnateľné, neporovnálne sú kroky človeka po rebríku vedy, ktorá svojimi cielmi a zásahom prekračuje bariéru atmosféry, ktorou dýchame každý deň.

Kroky amerických kozmonautov Armstronga a Aldrina na povrchu Mesiaca sú a budú predmetom mnohých komentárov počínajúc technickými a končiac filozofickými úvahami. Tie posledné budú vo vedomí mnohých ľudí, tak jednoduchých, ako aj tých, ktorí majú vplyv na určovanie pomerov v našom súčasnom svete. Základná otázka, ktorá sa musí vynoriť pri konfrontáciach tohto druhu celkom iste znie následovne: ĽUDIA, KTORÍ SA VZNÁŠATE DO VESMÍRU, ČO UROBÍTE NA ZEMI? Na túto otázkou budú celkom iné odpovede podľa konkrétnych svetadielov v ktorých budú položené. Tam, kde ľudia žijú v mieri, zaujatí tvorivou prácou a stálym zlepšovaním svojho zriadenia odpoveď bude obsahovať aj starosť o tie oblasti sveta, kde sa ešte prelieva ľudská krv, kde vládne vykorisťovanie a pomery prinašajúce hanbu nášmu 20. storočiu. A opačne, všade tam, kde každý deň je poznamenaný bôalom a utrpením odpoveď bude obsahovať túžby po lepšom živote. My, v našej krajine sme v tej šťastnej situácii, že máme stále lepšie perspektívy v práve začinajúcom, novom švrfstoročí nášho ľudového štátu.

A tak teda stopy zanechané kozmonautmi na Mesiaci nielen zhmotnili odveké túžby ľudstva po dosiahnutí Striebornej planéty, ale museli aj poznamenať ľudský um. Čím viac sa bude vzďialovať neľútostný čas od tejto udalosti, obrovskej v dejinach ľudstva, tým konkrétnejšie budú rôzne zemské otázky. Ľudstvo, vo svojich národných alebo rasových zoskupeniach sa bude stále energetickejšie dožadovať konkrétnie formulovaných odpovedí na pozemské problémy.

Teda týmto spôsobom sa zmenia mnohé náhľady nielen na pôvod planét našej slnečnej sústavy, ale aj na pozemské spoločenské javy.

JUBILEUM NAŠEJ VLASTI

V CELOM POESKU, V MESTAČCH A NA VIDIEKU I V CUDZINE PREBIEHALI OSLAVY 25. VÝROČIA VZNIKU PER. VO VARŠAVE SA KONALO 21. JÚLA T. R. SLÁVNOSTNE ZASADNUTIE SEJMU, KTORÉHO SA ZÚČASTNILI VEDÚCI ČINITELIA PZRS, ZĽS A DS, STÁTNEJ RADY A VLÁDY. SLÁVNOSTNÉHO ZASADNUTIA SEJMU SA TIEZ ZÚČASTNILI

Minister národnej obrany gen. W. Jaruzelski pri prejave pred začiatom prehliadky. Na čestnej tribúne zľava: Cz. Wycech, R. Strzelecki, E. Honecker, Z. Kłiszko, G. Husák, M. Spychalski, L. Brežnev, W. Gomułka, W. Jaruzelski, N. Podgorny, L. Svoboda, J. Cyrankiewicz, W. Stoph, I. Loga-Sowiński, W. Tereškovová, M. Milczarek a Z. Moskwa

Foto: CAF

STRANICKO-VLÁDNE DELEGÁCIE SOCIALISTICKÝCH KRAJÍN SUSEDIACICH S POESKOM: ZSSR S LEONIDOM BREŽNEVOM A NIKOLAJOM PODGORNYM, ČSSR S LUDVÍKOM SVOBODOM A GUSTÁVOM HUSÁKOM, AKO AJ NDR S WILLI STOPHOM A ERICHOM HONECKEROM. NA ZASADNUTÍ SEJMU PREDNIESLI PREJAVY W. GOMUŁKA, L. BREŽNEV, G. HUSÁK A W. STOPH. (VIď VEĽ-EA).

VYVRCHOLENÍM OSLÁV 25. VÝROČIA PER BOLA MOHUTNÁ VOJENSKÁ PREHLIADKA, POCHOD ŠPORTOVCOV A MANIFESTÁCIA MLÁDEŽE 22. JÚLA VO VARŠAVE. DAVY VARŠAVANOV A TELEVÍZNI DIVÁCI SO ZÁUJMOM SLEDOVALI MODERNÚ VOJENSKÚ TECHNIKU A OSRANÝCHOPNOSŤ NAŠEJ ARMÁDY. VO VEČERNÝCH HODINÁCH PREDSEDA RADY MINISTROV JÓZEF CYRANKIEWICZ USPORIADAL SLÁVNOSTNÚ RECEPTIU PRI PRÍLEŽITOSTI ŠTÁTNEHO SVIATKU PER, KTORÁ PREBIEHALA VO VEĽMI SRDEČNOM OVZDUŠI.

V CELEJ KRAJINE AŽ DO RÁNA SA KONALI LUDOVÉ VĒSELICE. PLNÍ NÁDŠENIA SME VKROCILI DO NOVÉHO ŠTVRŤSTOROČIA.

Zivá pyramída mládeže počas pochodu športovej kolóny

ZBUDOWALIŚMY TRWAŁY GMACH POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

FRAGMENT SEJMOWEGO
PRZEMÓWIENIA I SEKRETARZA
KC PZPR TOW. W. GOMUŁKI

Patrząc na drogę przebytą od chwili wyzwolenia, na wielkość materialnego dorobku stworzonego ofiarnym trudem klasy robotniczej i całego ludu pracującego, na postępy osiągnięte we wszystkich dziedzinach życia społecznego, na wkład Polski Ludowej do dzieła pokoju europejskiego i jej pozycję w rodzinie państw socjalistycznych, widzimy z całą wyrazistością, że czwierćwiecze, które dziś zamykamy było najbardziej przełomowym, a za

NASZA PRZYJAŹŃ GWARANCJĄ NOWYCH ZWYCIĘSTW SOCJALIZMU I KOMUNIZMU

FRAGMENT PRZEMÓWIENIA
SEKRETARZA GENERALNEGO
KC KPZR TOW. L. BREŽNIEWA

Do osiągnięć i sukcesów doby obecnej naród radziecki i polski doszły drogą wielkich prób, najczęściej bitew w swych dziejach. Natchnione ideałami wolności i niepodległości przeszły one przez te próby, rozbombardowały czarne siły faszyztańskich agresorów i odniosły zwycięstwo.

Narody naszych krajów zawsze będą pamiętać jak wielkim kosztem zwycięstwo to osiągnięto i będą się starały być godnymi następcami tych, którzy je wywalczyli. Nigdy nie zapomnimy

NIKT I NIC NIE ZDOŁA ROZŁĄCZYĆ NASZYCH PARTII I PAŃSTW SOCJALISTYCZNYCH

FRAGMENT PRZEMÓWIENIA
CZŁONKA BIURA POLITYCZNEGO
KC SED TOW. W. STOPHA

Ludzie pracy naszego kraju odnoszą się z głębokim szacunkiem do prawdziwie historycznego dzieła — rewolucyjnego przekształcenia Polski — dokonanego przez polską klasę robotniczą pod przewodnictwem Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, w sojuszu z chłopstwem i wszystkimi innymi warstwami ludności, w pierwszym czwierćwieczu istnienia Waszej władzy ludowej. Jest to rezultat heroicznych wysiłków, koniecznych dla przewyciężenia nieszczęsnego spadku po kapitalizmie i strasznych pozostałościach hitlerowsko-faszyztańskiej wojny. Jest to dzieło wielkiego wysiłku, włożonego w zdobycie nowoczesnego państwa przemysłowego, po to, by wkroczyć na drogę prowadzącą do socjalizmu.

W trwałym sojuszu i braterskiej przyjaźni ze Związkiem Radzieckim i innymi krajami socjalistycznymi Polska Ludowa wnosi wielki wkład do wzmacniania międzynarodowych pozyций socjalizmu, zaś w walce przeciwko imperializmowi przyczynia się do utrzymania pokoju w Europie i na świecie.

Utworzenie władzy ludowej w Polsce i utworzenie Niemieckiej Republiki Demokratycznej, dzięki zwycięstwu Związku Radzieckiego nad bandyckim faszyzmem hitlerowskim — zapoczątkowały nowy rozdział w historii stosunków między naszymi narodami. W szczególnie głębokiej przyjaźni, łączącej nas już na zawsze, spełniają się wielkie tradycje rewolucyjnej walki polskiej i niemieckiej klasy robotniczej, walki prowadzonej przez komunistyczne partie naszych krajów, spełniające się troską niezliczonych polskich i niemieckich patriotów przeszłych pokoleń. Nasza przyjaźń przypieczętowana jest krwią tych, którzy w mrocznych latach reakcji, w warunkach zasianej przez imperializm nienawiści i wrogości, walczyli o zapoczątkowanie epoki, w której oba nasze narody będą mogły żyć w braterskich, dobrosąsiedzkich stosunkach.

VYZNA-

V sídle Celopolského výboru FNC sa dňa 21. júla konala slávnosť vyznamenaní 54 zaslúžených činiteľov národnostných kultúrno-spoločenských Spoločnosti vysokými vyznamenaniami priznanými im Štátou radou. Boii vyznamenaní predstaviteľia všetkých národnostných Spoločností pôsobiacich v Poľsku: Bieloruskej, Čechov a Slovákov, Litovskej, Nemeckej, Ruskej, Ukrajinskej, Židovskej a Zväzu politických úprchlíkov z Grécka.

Z radov našej Spoločnosti boli vyznamenaní: Kríž Kawalerský Orderu Odrodzenia Poľska obdržal podpredseda UV KSČaS, súčasný ředitel Života — Adam Chalupec.

Zlý Kríž Zaslúžil obdržal aktivista KSČaS — Silvester Moš,

Srebrný Kríž Zaslúžil obdržali: podpredseda UV KSČaS — Ignáč Nižník; člena UV KSČaS — Lídru Mällovi; člena predsedníctva UV KSČaS — Augustina Andrasia; aktivista KSČaS — Andreja Gombóša.

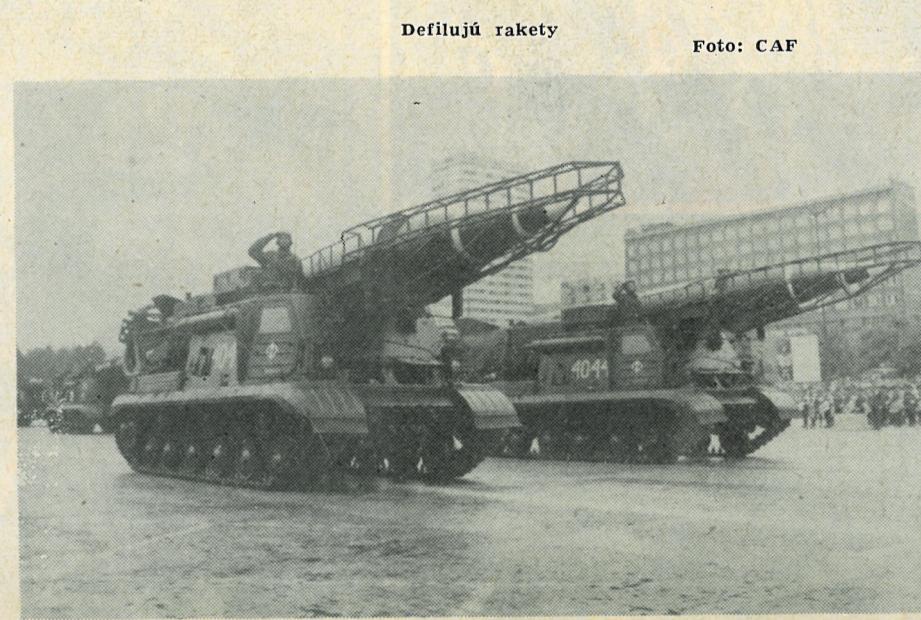
Blahoželajúc vyznamenaným tajomník Štátnej rady Ludomír Stasiak poviedal:

„Vážení občania!

V meno Štátnej rady PER a predsedníctva Celopolského výboru Fronty národnej jednoty Vás srdcne vitam v preddeň výročia vzniku Ludového Poľska.

Reprezentujete početnú skupinu členov národnostných kultúrno-sociálnych spoločností, ktoré sú členmi a aktívne pôsobia v rámci výborov Fronty Národnej Jednoty všetkých stupňov.

Pôsobnosť Vašich Spoločností medzi národnostnými menšinami plní dôležitú úlohu v procese stvárania a uspokojovania kultúrno-spoločenských požiadaviek týchto menšíns. Stvárať existencie Poľska je

Defilujú rakety

Foto: CAF

POL'SKO MÁ NA SVOJEJ JUŽNEJ HRANICI VERNÝCH SPOJENCOV A PRIATEĽOV

PREJAV PRVÉHO TAJOMNIKA
ÚV KSČS G. HUSAKA

Vážené súdružky a súdruhovia,
vážení poľskí priatelia!

Dovoľte mi, aby som v mene našej delegácie, v mene Ústredného výboru Komunistickej strany Československa a československého ľudu srdečne blahoželal poľskému ľudu a jeho stranickým a štátom predstaviteľom k 25. výročiu oslobodenia a vzniku Poľskej ľudovej republiky.

V Československu dobre poznáme pozoruhodné výsledky, ktoré dosiahli bratský poľský ľud za posledných 25 rokov pod vedením Poľskej zjednotenej robotníckej strany a úprimne sa tešíme zo všetkých Vašich úspechov. Vážime si výsledky Vašej práce tým väčším, že vieme, v akých fažkách podmienkach sa začal po vojne organizovať obnovený poľský štát, aké fažké ľudskej a materiálne straty utrpel v rokoch vojny poľský ľud a jeho krajina. Mal som po vojne možnosť presvedčiť sa vo Varšave a iných poľských mestách o tragickej následkoch vyčíňania fašistického barbarstva v poľskej krajine. S úctou a obdivom sme sledovali obetavú a nadšenú prácu poľského ľudu pri znovuvýstavbe svojich miest, svojej krajiny, svojho slobodného života. Iba v tomto historickom kontexte, v porovnaní dedičstva starých režimov a následkov nacistického ničenia s dnešným stavom možno správne oceniť historické výsledky obetavej práce poľského pracujúceho ľudu za 25 rokov.

Vzťahy medzi národmi Československa a Poľska majú mnohé a staré tradície. Najnovšie dejiny našich národov majú však priamo osudovo spoločné črty, na ktorých sa po vojne založili naše bratské a spojenecké vzťahy. Brutálnym zásahom nacistického Nemecka bol rozbiý a likvidovaný tak československý, ako aj poľský štát, pošliapán bola naša i Vaša národná sloboda, naše národy fašizmus ujarmil a níčil. Po rokoch fažkých a obetíplných bojov s nacizmom, kde hlavní farchní niesol Sovietsky sväz, jeho armáda a ľud, a kde svojím statčným podielom prispele aj poľský, český a slovenský ľud, obnovila sa naša národná a štát na sloboda. Spoločné utrpenie našich národov i spoločný antifašistický boj

za slobodu a pokrok, i potreba spoločnej obrany života i práce našich národov sa stali základom bratských a spojeneckých vzťahov medzi Československom a Zväzom sovietskych socialistických republík, medzi Československom a Poľskou ľudovou republikou a ostatnými socialistickými štátmi. Toto spojenectvo je základou a možno povedať — existenčnou otázkou pre dnešok i budúcnosť našich národov.

Po oslobodení našich krajín Sovietskou armádou vytvorili sa tak v Poľsku, ako aj v Československu a iných krajinách podmienky, aby sa progresívne sily spoločnosti, robotnícka trieda a jej spojenci, vedení komunistickými a robotníckymi stranami, mohli usilovať o spravodlivejší spoločenský pořiadok, o prestavbu spoločnosti na socialistických základoch. Dejiny nového Poľska i Československej socialistickej republiky sú školou triednych a politických zápasov o výstavbu novej spoločnosti. Sú dokiaľ hrdinskou pracou pracujúceho ľudu, jeho politických a ekonomických významov, i niektorých chýb a mylivo, i úsilia o ich prekonanie. Vzťahy medzi Československom a Poľskom, ako aj naše vzťahy k Zväzu sovietskych socialistických republík a iným socialistickým krajinám sa tým prehlieli a rozšírili. Učujú ich tak národné záujmy, ako aj spoločný socialistický cieľ, spoločné marxisticko-leninské učenie. To je druhý základný kameň, na ktorom stojí dnes i pre budúce časy vzájomné vzťahy medzi našimi národmi a štátmi. Máme preto všetky dôvody, aby sme naše bratské a spojenecké vzťahy rozvíjali a prehľbovali na všetkých úsekcích. V dnešnom triedne rozdeľnom svete stojí pre nás všetkých otázka jednoznačne tak: čím pevnnejšie sú jednotlivé články socialistického tábora, čím hlbšia je ich spolupráca, tým pevnnejši je celý tábor, tým bezpečnejši je mier vo svete a nádejnejšie výhľady progresívnych sil. A naopak. Lebo existujú vo svete imperialistické sily, ktoré sa usilujú oslabiť jednotu a pevnosť socialistického tábora, vrazit klin medzi nás, hľadať slabé miesta, zvličovať rozporu a využívať ich, rozhládávať zvonku i zvnútua silu jednotlivých socialistických štátov a podporovať zvyšky antisocialistických sôl vo vnútri týchto štátov.

Skúsenosti Československa za posledného pol druhu roku sú pre to do-

brým príkladom. Za roky socialistickej výstavby dosiahli sme pozoruhodné výsledky a úspechy vo všetkých oblastiach. Našromadili sa však aj fažkosti a problémy, i chyby a deformácie, ktoré väzne hamovali našu cestu vpred. Narastalo v našej strane i medzi ľuďom zdravé úsilia po odstránení chýb a riešení problémov našej spoločnosti. Dozrievalo pred januárom 1968 a výrazne sa prejavilo po ňom. Široké vrstvy členov strany i spoločnosti podporovali túto úsilie. Tento proces však od začiatku komplikovala organizovaná snaha rôznych pravicovo-oportunistických i priamo antisocialistických sôl, ktoré sa usilovali zneužiť vytvorený slobodnejší priestor pre pošpienie našej socialistickej cesty, pre vnášanie maloburžoáznych i anarchistických predstáv o socialismu ale aj pre priamu prípravu na zvrat mocensko-politických pomerov. Pre túto činnosť mali spomenuté domáce sily podporu z buržoázneho sveta všetkými kanálmi.

Vo vnútropolitickom zápase nejednotné a nepevné vedenie našej strany postupne strácalo akcieschopnosť, nečelilo, alebo nedostatočne čeliло organizovaným tlakom a akciam pravicových a antisocialistických sôl, ktoré cieľavedome rozvračali jednotu strany, podkopávali jej vedúcu úlohu, oslobovali orgány socialistickej moci i štátneho a hospodárskeho riadenia a narušovali internacionálne záväzky našej strany a štátu. V dôsledku toho sa dostala naša strana i spoločnosť do hľbokej krízovej situácie, ktorá sa premietla i do vzťahov s bratskými stranami i štátmi. Mnoho našich ľudí s obavami a nesúhlasom sledovalo tento vývoj. Chápeme preto aj starostlivosť o obavy bratských strán z československého vývoja v minulom roku. A to tým väčšimi, že naše vedenie pod tlakom pravicových a antisocialistických sôl i v dôsledku rozporov vo vedení nebral došť zodpovedne do úvahy výsledky mnohých stretnutí a porád s bratskými stranami a v niektorých situáciach zaujalo postoj, ktorý nezodpovedal triednym a internacionálnym záujmom ani našej strany a spoločnosti, ani socialistického tábora ako celku. Boli z toho škody pre našu spoločnosť a komplikácie v medzinárodnom komunistickom hnutí.

Po mnohých fažkých skúsenostach a vnútorných zápasoch rozhodol sa

Ústredný výbor našej strany v apríli t.r. cieľavedome a dôsledne riešiť krízovú situáciu v strane a v spoločnosti, hľadať reálne cesty k politickej-ekonomickej stabilizácii v našom štáte a k plnému obnoveniu bratských a súdružských vzťahov so ZSSR a ostatnými socialistickými štátmi. A to na principiálnych pozíciach marxizmu-leninizmu, proletárskeho internacionálizmu, tak, ako o tom hovoria uznesenia apríloveho a májového pléna Ústredného výboru KSČS. Krátke obdobie od apríla t.r. prinieslo nám na nastúpnej ceste mnohé dobré výsledky. Vieme však, že ide o zložitý a dlhší zápas. Usilujeme sa o zjednotenie zdravých sôl v strane a pracujúcim ľude a sme si istí víťazstvom, i keď politické a ekonomickej fažkosti dnešného stavu nijako nepodceňujeme. Pre pochopenie nášho vývoja, pre odstránenie príčin i následkov krízovej situácie pracujeme na objektívnej analýze pomerov tak spred januára 1968, ako aj po ňom, aby sme mohli robiť konečné záveru a ponaučenia z nich.

Plne sa hlásime k výsledkom Bratislavského vyhlásenia, prijatého bratskými stranami pred rokom, ako aj ku všetkým záverom Moskovskej porady komunistických a robotníckych strán z júna t.r., a považujeme ich za pevnú súčasť svojej politickej línie. Budeme všemožne upevňovať bratské a spojenecké vzťahy so ZSSR, Poľskou ľudovou republikou a ostatnými socialistickými krajinami, upevňovať systém Varšavskej zmluvy, spoluprácu v Rade vzájomnej hospodárskej pomoci a to tak z hľadiska našich národných a štátnych záujmov, ako aj pre posilnenie celého socialistického tábora. V tomto zmysle máme tiež zvrchovaný záujem na všeobecnom prehľbení našich vzťahov a spolupráce s bratskou Poľskou ľudovou republikou.

Dovoľte mi na záver, aby som pri tomto slávnom výročí zaželal poľskému ľudu a štátu do budúcich rokov z celého srdca veľa úspechov a nových víťazstiev. Dovoľte, aby som Vás ubezpečil, že Poľsko má na svojej južnej hraniči v našich národoch verných spojencov, priateľov a v Komunistickej strane Československa spolubojovníka, ktorý sa usiluje o tie isté vysoké socialistické ciele. Ešte raz srdečne a bratsky pozdravujeme spriatelené Poľsko.

MENANIA PRE ČINITEL'OV NÁRODNOSTNÝCH SPOLOČNOSTI

najvýznamnejším obdobím v dejinach našej vlasti.

Z ekonomickej zaostalej krajiny, rozvanej triednymi a národnostnými rozpormi, potom spustošenej fašistickým vpádom — sme dokázali pod vedením strany, zmeniť Poľsko na rozvinutú krajinu, ktorá zaujíma čestné miesto medzi európskymi krajinami a rýchlym krokom sa blíži medzi tie najvýslejšie.

Súčasne ľudové Poľsko je krajinou rozvíjajúcou sa vekného priemyslu, modernizujúcou sa poľnohospodárstva, jednotného socialistického spoločensko-politického organizmu, je pevným ohnivom v systéme socialistických krajín.

Diametrálne odlišná od voľakedajšej je tiež národnostná politika ľudového Poľska. Náš ľudový štát v historicky a etnickej

spravodlivých hraniciach od svojich súčiatkov veľa pozornosti vo svojej politike venoval a venuje národnostným menšinám.

Pri základoch národnostnej politiky ľudovej vlády sú leninské zásady proletárskeho internacionálizmu, zásady rovnosti a uznania práv každého občana bez ohľadu na národnosť.

V období 25-ročia existencie PER sa rozhodne zlepšila životna úroveň, úroveň kultúry a osvety všetkých národnostných menšín.

V mnohých oblastiach krajiny obývaných ukrajinským, bieloruským, litovským, slovenským obyvateľstvom zaznamenávame vysokú úroveň hospodárstva a kultúry. Tiesi sú fakt, že ukrajinskí, litovskí, bieloruskí a slovenskí ľudia v mnohých prípadoch patria k najlepším gazdom, sú ak-

tivními členmi roľníckych krúžkov, používajú moderné formy obrábania pôdy, v termíne si plnia svoje dodávky štátu, aktívne sa zapájajú do svojpomocných prác.

Rastúce inteligencie pôvodom z národnostných menšín. Jestvuje široká, štátne siet škôl a kurzov na ktorých sa deti učia v jazyku svojej národnosti, alebo sa učia tohto jazyka.

Národnostné Spoločnosti využívajú široký vejár rôznorodých foriem kultúrno-osvetovej a propagandovej pôsobnosti. Systematicky sa zväčšuje počet a rozsiahlosť umeleckej úroveň ochotníckych súborov, široko sa rozvíja čitateľstvo kníh a tlače v jazykoch jednotlivých národnostných menšín.

Chcem zdôrazniť všeobecnú účasť v hlasovaní na kandidátov Fronty Národnej Jednoty národnostných menšín vo voľbách do Sejmu a národných výborov, čo svedčí o vysokej angažovanosti spoločenskej a občianskej.

Chcem zdôrazniť širokú prácu národnostných Spoločností, ktorú rovinuli súčasne, v období osláv 25. výročia ľudového Poľska, prácu ktorá je podstatným prínosom do diela popularizácie výsledkov ľudového Poľska, v procese stvárvania internacionálistickej a súčasne vlasteneckej postojce národnostných menšín.

Vysoké vyznamenania priznané Vám na základe návrhu CV FNJ Státnou radou sú dôkazom uznania za Vašu obetavú prácu za spoločenskú pôsobnosť vo Fronte Národnej Jednoty, pre dobro a rozvoj našej vlasti, Poľskej ľudovej republiky.

V mene vyznamenaných podľačoval Grzegorz Bojarski tajomník UV UKSS, ktorý o. povedal:

Hodnotiac výsledky dosiahnuté v priebehu 25 rokov ľudového Poľska, menšinové kul-

túrno-spoločenské organizácie môžu sa pochváliť nemalými úspechmi.

Tešíme sa a sme hrdí z našich výsledkov, z toho čo dosiahli národnostné menšiny, ktoré bok po boku s celým poľským národom kújú lepšiu budúenosť nášho spoločného domova, ľudového Poľska.

Tešíme sa, že naša práca je doceňovaná. Je to prejav dôvery, ktorú nám poskytuje strana, ľudová vláda, verejnosc.

Slávnosného vyznamenania sa zúčastnil: tajomníčka CV FNJ — Zofia Tomezyk, zástupca vedúceho Administratívneho oddelenia ÚV PZRS — Wiesław Ociepka, tajomník Národnostnej komisie pri Administratívnom oddelení ÚV PZRS — Władysław Skrzypek, námestník ministra vnútra — Bogusław Stachura a iní predstaviteľia stranic kých a štátnych orgánov.

(PAP, wl)

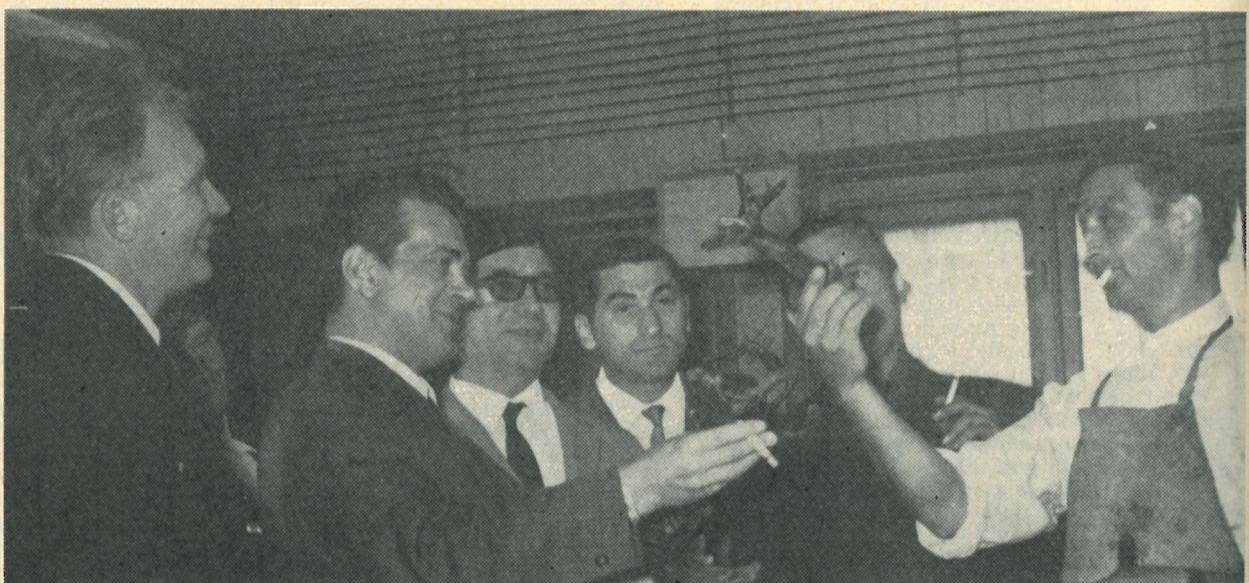
**VŠETKÝM VYZNAMENANÝM
Z CELÉHO SRDCA
ÚPRIMNE GRATULUJEME
A ŽELÁME IM MNOHÉ
DALŠIE ÚSPECHY V
PRÁCI PRE DOBRO
KRAJANOV A V
OSOBNOM ŽIVOTE !**

MINISTER KULTÚRY SSR
MIROSLAV VÁLEK

G O M B O Š A

Minister kultúry SSR Miroslav Válek navštívil Poľsko a bol aj medzi našimi krajanmi. Prinášame fotoreportáž z návštavy u ľudového umelca krajana A. Gomboša v Jurgove na Spiši.

O priebehu návštavy ministra kultúry SSR Miroslava Válka sme písali v júnovom čísle násheho časopisu. Dnes prinášame fotoreportáž z pobytu min. M. Válka v Jurgove na Spiši, kde navštívil nášho krajana a aktivistu KSČaS Andreja Gomboša známeho ľudového umelca. Ministra M. Válka mimoriadne zaujala tvorba A. Gomboša a najmä tá, ktorou sa zaobera, dalo by sa povedať, amatérsky. Lebo bežne vyrába rôzne drevené predmety na objednávku CPLiA. Tešia sa veľkému záujmu v mnohých krajinách na celom svete. Ale Gomboš je skutočne veľkým umelcom, dôkazom toho boli drevené figúrky a iné umelecké predmety, ktoré nám ukázal. Minister M. Válek povedal, že zbierka tvorby tohto druhu, iste mohla by byť ukazaná slovenskej verejnosti. Bolo dohodnuté, že A. Gomboš pripraví radu predmetov práve pre takúto výstavu.

Foto: Marian Kaškiewicz

Minister kultúry SSR M. Válek vydal večeru pre členov predsedníctva ÚV Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku v recepcích miestnostiach hotela Cracovia v Krakove.

XXV

ROKOV
PL'R

ĎALŠIE SÚTAŽNÉ ODMENENÉ PRÍSPEVKY

AKO SOM ZDOKONAĽOVAL UCITEĽSKU PRÁCU

Velmi dobre sa pamäťam, hoci som bol ešte len malým chlapcom, na udalosti roku 1945. Mal som sotva deväť rokov. 27. januára 1945, keď Vyšné Lapšie boli už v plameňoch, utekali sme s matkou a 6-ročnou sestrou do Lapšanky, aby sme si zachránili život. Nebolo to veru ľahké, Nemci nás dvakrát vrácali naspäť do dediny. Táto ich neľudskosť vzbudzovala v nás odpor a zaúmienili sme si, že do Lapšanky predsa len dojdeme. A tak teda sme sa rozhodli, že pojdeme záhradami. Začal som odbíjať laty z plotov, pomaly sme došli na koniec dediny a odtiaľ do Lapšanky. To, že sme spali v maštali pod vŕavom pri koňovi, na vojnové pomery bolo luxusom. Veď keď človek číta, čo sa odohrávalo vo Varšave a iných mestách len s hrôzou môže na to myslieť.

Keď nás konečne oslobodila sovietska armáda človek sa opäť stal človekom. V Európe skončila nadvláda barbarov, ktorí nejednému človeku nedala po-kojne spať. Práve preto milióny ľudí, ktorí prežili toto strašné obdobie malo úsmev na tvári, keď počítali správu o bezpodmienečnej kapitulácii fašistického Nemecka. Nastal nový poriadok. V Poľsku sa dostala k moci robotnícka triada pod vedením PRS. Júlový manifest obsahoval program, ktorý najlepšie vyhovoval robotníckej triede, roľníkom, pracujúcim inteligencii a bedárom, ktorí okrem života nemali nič. Nevyhovovalo to však veľkostárom, bankárom a továrnikom. Organizovali rôzne bandy, ktoré financovali, aby takto sťažovali zrod ľudového štátu. Lenže robotnícka triada a s ňou roľníci a pracujúca inteligencia, stále usilovnejsie budovali to, čo vytýčil júlový program.

V ľudovom Poľsku brány všetkých škôl boli otvorené pre všetkých. Ja, ako syn roľníka, mohol som maturovať na liceu a neskôr ukončiť aj učiteľské štúdia. Ľudové Poľsko si váži nás, poľských občanov slovenskej národnosti. Dôkazom toho je o.i. lyceum so slovenským vyučovacím jazykom, vybudované v Jablonke, ktoré som absolvoval. Aj po kultúrnej stránke vláda ľudového Poľska nám vychádzala v ústredy, robí veľa, aby sme mohli pestovať svoj jazyk, kultúru a tradície. Veď naše úspechy, sú úspechmi štátu v ktorom žijeme.

Teraz, keď sa bliží 25. výročie ľudového Poľska začal som uvažovať, akým spôsobom uctím a zdôrazním význam tohto výročia vo svojej práci. Pôsobím ako učiteľ na malej spiskej dedinke Krempachy. Co sa týka práce, kladol som v nej mimoriadny dôraz na jej cítovú stránku, na vysvetľovanie významu rôznych udalostí a osláv, aby som takto čo najlepšie pôsobil na mládež.

Domnieval som sa, že najvhodnejší momentom, ktorý treba zdôrazniť vo vychovateľskej práci, budú úspechy v celonárodnom merítiku a smernice rozvoja vytýčené V. zjazdom PRS.

Za prvé treba bolo poukazať na naše budovateľské úspechy, ako: Nowa Huta, Varšava, Wierzbica, Lublin, Wiżów, nové pece v Częstochowe, Konin, Tarnobrzeg, Puławy, Płock, Olsztyn, Legnicka, Kudowa, Lęczyca, Nowy Targ, Gdańsk, Gdynia, Szczecin; tisícky

nových škôl a miliónové náklady knih. Pri vypočítávaní toho všetkého príšlo mi na um poľské perekadro „zrno k zrnu“, a veru za tých 25. rokov sa nazbieraťa ohromná „merica“.

Mal som aj tu isté fažkosti. Učíme deti do 15 rokov. Ako im mám hovoriť o ďalekom Wizowe, o nových podnikoch, medených baniach atď? Prehovorí dostatočne k detskej obrazotvornosti ilustračný materiál? Pochopia detské srdiečka veľkosť toho, čo sa už urobilo?

V NAŠEJ DEDINKE SA VELA ZMENILO

Začal som tento problém riešiť od najbližšieho okolia, ktoré deti dobre poznali, ktoré k nim živo prehovorilo, aby mohli spozorovať zmeny, o význame ktorých často počújú doma. Nuž áno, ale naša dedinka je tichučkým záklutím prírody, aké ospevujú len básnici. Malé domčeky ako stali, tak aj stojia a poctívne krávičky ako sa prechádzali kedykoľvek, tak sa prechádzajú aj dnes, len s tým rozdielom, že majú väčšie vemená vďaka výsnej úrovni hospodárenia. Áno, dnešný roľník je nielen poctívým oráčom, ale aj kalkulatorom, počítia, čo sa mu vypláca a z čoho bude mať väčší zisk.

Co sa v skutočnosti za tých 25. rokov zmenilo? Uvedomujem si, že zmena je veľa, hoci sú menej pozoruhodné, ako napr. na Žerani. Na jednej vyučovacej hodine sa mi naskytla možnosť porozprávať sa s deťmi. Deti povedali, že Marienka má narodeniny a preto prišla svatočne oblečená. Aj hojne obdarúvala eukríkmi svoje kamarátiky. Začal som s deťmi rozprávať. Povedal som im, že vlastko tiež bude mať narodeniny, aby uhadli kto. Keď začali hádka, že vraj moje, povedal som im, že Ľudový Poľsko. Ako takéto narodeniny osláviť a komu poslat blahoželania. Deti rozhodli, že súdruhovi W. Gomulkowi do vlastných rúk. Uzniesli sme sa, že podčas výletov budeme zbierať materiál zobrazujúci naše úspechy. Z nich vzniknu albumy, ako dôkaz toho, čo sme za tých 25. rokov dosiahli.

Tak vznikol album a nástenka:

1. hasičské skladište
2. knižnica a klubovna
3. nová škola
4. generálna oprava obchodov
5. chodníky a asfaltová cesta
6. zberňa mlieka
7. skladišta tovarov GS
8. zdravotné stredisko
9. regulácia potoka a prietok vody
10. meliorácia bahnitých pozemkov.

Každý výlet bol priležitosťou k tomu, aby sme sa porozprávali o zmenách, ktoré nastali v období 25. rokov. Vždy som sa snažil porovnávať minulosť so súčasnosťou. Usiloval som sa, aby som porovnával úspechy našej dediny, okolia s úspechmi a rozvojom celého štátu. Deti mi pritom pomáhalo zbierajúci materiály z časopisov, filmov a z rozhlasu.

AKÉ SÚ ÚSPECHY NAŠEJ SKOLY

Poukazal som aj na zmeny v samotnej škole. Zaviedol som deti do školskej knižnice. Deti so dozvedeli, že máme v škole 2685 kníh. Videli rôzne knihy, krásne rozprávky pre najmenších a takto sa presvedčili, že ľudové Poľsko pamäta na svojich najmenších občanov. Ukázal som im vyučovacie pomôcky pre chémiu, fyziku, biológiu a iné predmety. Keď som im tieto predmety ukázal povedal som, že keď ešte nechodili do školy tieto skrine boli prázdne. Pri tejto priležitosti som im ešte spomenul, že pred vojnou tu pracovali len traja učitelia, dnes ôsmi. Škola je 8-triedna, po jej ukončení môžu sa ďalej vzdelávať na stredných školách.

RASTIE KULTÚRNA A EKONOMICKÁ ÚROVŇ NAŠEJ DEDINY

Vraviač o stúpajúcej úrovni kultúrneho života hovoril som o rádioprijímači a televízore. Išli sme sa pozrieť aj na poštu. Riaditeľka pošty nám povedala koľko novín sa predplácalo kedykoľvek a dnes. Rozdiel bol obrovský. Tučno vec som nemusel zdôrazňovať, číslo boli mocným argumentom. Pravideľne nás navštevuje kino a okrem

toho miestna skupina KSCaS v Novej Belej má premietací prístroj a občas nápremieta slovenské filmy.

Keďže som sa zastavil pri KSČaS v Krempachoch musel som pripomeneť, že mnohí naši krajania, aktivisti, venovali svoj voľný čas, aby organizovali divadelné predstavenia, ako napr. Buky podpolianske, Kamenný chodníček, Kozie mlieko a pod. Zistil som, že tieto hry sú tak blízke srdcu a dávemu životu na dedine, že ich ľudia silne prežívajú. Vznikla aj klubovňa, v ktorej dospel aj mládež si môžu čítať knihy, buď v slovenčine, poľštine alebo ruštine. Spomenul som aj oslavu 10. výročia nášho tlačového orgánu Života, ktorý vychádzal pre národnostné menšiny: českú a slovenskú žijúce v Poľsku. Tu deti povedali, že Život informuje o politických udalostiach, učí, baví a vzdeláva. Spominali aj oslavu desaťročia, ktorých sa činne zúčastnili.

Obchod je dobre zásobovaný a je pomere veľký výber tovarov. Roľník môže na mieste predať obilie, zemiaky, ošípané a dobytok. Nemusí s tým ces-

tovať do mesta, kde ho voľakedy často klamali priekupníci. Dnes roľník na mieste predá štátu kofko len chce, pretože na dedine je agronom, ktorý učí roľníkov správne hospodáriť, aby využili z pôdy čo najviac. Roľník si môže z roľníckeho krúžku požičať potrebné stroje a náradie. Toto všetko roľníkom veľmi pomáha. Tak teda vieme len na týchto niekoľkých príkladoch, ako stúpa životná úroveň našej dedinky.

Ale to nie je všetko. Stúpa aj uvedenie roľníkov, ktorí vstúpili a vstupujú do PZRS, aby takto dokázali našej strane, že im leží na srdeci rozvoj ľudového Poľska.

Všetci dnes radi manifestujú, napr. v prvomájovom pochode, sú hrdi na svoje výrobky, úspechy a rozvoj ľudového Poľska. Môj vstup do strany, znamenal pre mňa súhlas s politikou strany, dosiahnutými úspechmi i smernicami vytýčujúcimi cestu do budúcnosti, ako aj úlohami, ktoré ešte pre nami stojia, aby sme dosiahli lepší a šťastnejší zajtrajšok. Smernice vytýčené V. zjazdom strany nám ukazujú, kde sú kroky, ktoré je ešte pred nami. Na tomto mieste deti hovorili, čo nás v najbližšom čase čaká: teda dokončenie výstavby cest, zavedenie vodovodu, výstavba kultúrneho domu, výstavba zdravotného strediska a garáži pre poľnohospodárske stroje.

Potom sme začali rozprávať, ako bude vypadať naša dedinka o 10 rokoch. Aj rozvoj turistiky bude viditeľnejší, bude k nám chodiť viac autobusov. Naša dedinka bude nefaleko veľkej priehrady na Dunajci. Veľký elektrický prúd už máme, ale chceme ho mať aj pre naše podniky. Naši ľudia nebudu musieť putovať ďaleko za prácou. Už dnes asi 50 osôb pracuje v nowotargskom kombináte.

Pri tejto priležitosti želám všetkým ľuďom ľudovému Poľsku v deň jubilea.

JÁN KRZYŠIK

JÚLOVÉ FAKTA

Veľká Lipnica je malebnou dedinkou pod Babiou horou. Tiahne sa v dĺžke 18 km a patria k nej lazy Murovanica, Skočíky, Kičory, Privarovka.

Obyvatelia zaobrájajú sa predovšetkým roľníctvom a chovom dobytka. Naša obec pocitila strašné následky vojny, tretina dediny bola úplne zničená aj so živým inventárom. Vďaka obetavej práci obyvateľov dedina bola v rýchлом tempe rekonštruovaná. Princínil sa k tomu aj štát, ktorý poskytol dlhodobé pôžičky.

V r. 1945 bola tu založena strážnica MO na ochranu pred bandami.

V tom istom období začalo vyučovanie v piatich rekonštruovaných a opravených školách. Začala tiež výstavba hasičskej remízy, ktorá bola obci veľmi potrebnej. Bola otvorená pošta pre obec Veľká a Malá Lipnica, je začlenené družstvo Roľnícka svojpomoc, otvorená škôlka, škola so slovenským vyučovacím jazykom, opravujú sa cesty a mosty. Boli tiež otvorené obchody: potravinárske, textilno-obuvnícke, otvorená lesná správa. Súčasne boli exhumované pozostatky a upravený masový hrob sovietskych vojakov padlých pri Murovanici. Bolo to roku 1948.

Lesy, ktoré boli majetkom Jagellonskej univerzity prevzala štátna lesná správa v Krakove.

Bolo otvorené felciarské stredisko. Roku 1957 bol zorganizovaný roľnícky krúžok.

V Privarovke začala výstavba novej školy, pretože predošlá, v starej budove, sa nechodia na vyučovanie. Vďaka štátnym dotáciám a svojpomocným práciam nová škola bola odovzdaná do užívania r. 1960.

Nakoľko na ceste bola prevedená generálna oprava do Veľkej Lipnice začala premávať autobus.

Bol opravený Kultúrny dom, začala aj výstavba školy v Murovanici. Túto školu odovzdali do užívania r. 1963.

Roku 1964 bol založený Zväz pre občan krajiny. Dávno očakávaná elektrifikácia dediny začala r. 1965. Začala aj výstavba zdravotného strediska, lebo predošlé bolo primále na stále rastúce požiadavky obyvateľov. Bola to veľmi potrebnej investícia, ukončená r. 1966. Bolo tiež vybudované krásne agronomické stredisko, opravená administratívna budova, v ktorej sa nachádzajú kancelárie MNV, pošta, klub roľníka a knižnica.

Ako z horeuvedeneho vidíme obec dosiahla pekné výsledky. Zaznamenávame tiež vyššiu hektárovú výnosnosť a veľa televíznych antén na nových domoch.

Vo veľkej skrátke je to výsledok práce všetkých občanov Veľkej Lipnice, výsledok pomoci štátu a svojpomocných prác.

FELIKS KOWALCZYK

ZMENIL SA

ŽIVOT ROL'NÍKA

Všetko sa zmenilo na vidieku v priebehu 25. rokov. Voľakedy roľník musel veľmi ľahko pracovať. Napríklad: zasial obilie, narastlo malé a ešte v nôm bola aj burina. Keď chcel mať čisté obilie, musel rukami vytrhávať burinu. Dnes sú umelé hnojivá, preto aj úroda je lepšia. Burinu postriedkami a má čisté obilie. Keď voľakedy roľník zasadil zemiaky, musel motykou okopávať a vyskávať burinu. A na jeseň tak isto motykou vykopával zemiaky. Dnes je roľníkom lepšie. Zaprialne koňa do stroja, ktorý mu vyskáva burinu, potom zemiaky oborí a stroj mu ich aj vyskope. Veľmi ľahko pracou bolo voľakedy aj kosenie. Roľník musel vstávať o 3 hod. ráno, aby čím skôr pokosi, pokiaľ bolo pekné počasie. Teraz koša kosi rýchlejšie a lepšie.

Keď chcel roľník voľakedy ísť na jarmok, musel šliapat tých 18 kilometrov pešky, ak nemal vlastný voz. A dnes si pekne-krásne cestuje autobusom. Život roľníka sa zmenil od základov.

DOMINIK BIŽIAK

Na príkaz veliteľstva odvolači našu rotu z materskej lode a dopravili na pobrežie v máji 195... Všetko sa urobilo v najväčšej tajnosti. Lod odplávala v noci a v noci pristála pri brehu. Kam a načo sme šli, to sme nevedeli. Iba neskôr sme sa dozvedeli, že nás podala dohody „pozvali“ do tejto krajiny vykonáť na jej území akúsi prácu.

Pracovali sme lenivo. Krajina bola pustá, do najbližšieho mesta najmenej sto mil. Tak prešli skoro dva týždne. Odkačili z hôr, priamo cez les, prišiel pásový traktor s dvoma prívesnými vozmi. Pod ich celtovinou bolo tajomné zariadenie. Zo šoférovej kabíny vyšiel plukovník Brady, vzrastom vysoký, suchý, a jeho pichlavé oči neveštili nič dobré.

V deň príchodu tohto traktora sa to všetko stalo.

Na utorňajšej kontrole sa zrazu zistilo, že ochorel vojak Wilkins. Mal vysokú horúčku, vracač, blúznil.

— Objedol sa, alebo je to zimnica, — povedal kapitán.

K Wilkinsovi priviedli poručíka-lekára. Keď ho prezrel, vyšiel zo stanu znepokojený a pozval veliteľa k sebe; dlho o niečom tlmenie hovorili.

— To nemôže byť, — počuli sme, ako povedal Hoox. — Pred nami tu už boli a všetko preskúmali. Prezrite ho pozornejšie.

Poručík Willard vošiel znova do stanu. Odišiel asi po polhodine ešte znepokojenejší. Medzitým všetci dôstojači i plukovník Brady o niečom dlho diskutovali.

— Zrejme ochorel vážne, — povedal dlháň Dick.

Dôstojnici ihneď zavolali Smitha, rádiotelegrafistu.

— Spoj sa so stanicou X 276 a podáš šifrovaný telegram.

Smith otvoril prístroj a vyslal hľadací číslo, ktoré napísal plukovník Brady. O chvíľu dostał odpoveď a podal ju plukovníkovi. Dôstojnici sa znova začali radíť.

Keď videli, že ich znepokojenie pozorujeme, zaveli nástup a plukovník Brady povedal:

— Vojaci! Niet príčiny znepokojovala sa. Wilkinsonovi sa nestalo nič zvláštné. Dostal nejakú tunajšiu chorobu. Zajtra príde vrtuľník s potrebými liekmi. Budete istí, vojak Wilkins bude čoskoro zdravý a začne pracovať. Ale teraz do roboty a boh nám pomôže.

Naozaj, nasledujúci deň priletel vrtuľník. Vyložili sme z neho päť tažkých skriniek a čudovali sme sa, načo je Wilkinsovi toľko liekov. Dlháň Dick

mal najviac dôvtipu. „Náhodou“ pustil jednu skrinku, ktorá sa vzápäť rozletela. Namiesto pilul a práškov vypadol zo skrine prístroj, presne taký, ako sme videli na „Jupiteri“. Všetci sme vedeli, že sa pomocou týchto prístrojov meria rádioaktivita.

Inžinier-major sa ozbrojil takýmto prístrojom a pobral sa k Wilkinsovi. Vyšiel usmiaty.

— Nič nie je, — povedal
— Vedel som. Chybčka, pán doktor, — povedal jedovato plukovník.

Podvečer bolo Wilkinsovi horšie. Tých, čo boli s nimi v jednom stane, rozmiestili do ostatných, jeho nechali samého.

V ten deň ochoreli ďalšia: vojak Brummer a rádiotelegrafista Smith. V rote nastala panika. Smitha priniesli k rádiotelegrafistu na rukách. Vyskal správu a omdlel. O tri hodiny prišiel vrtuľník s novým rádiotelegrafistom. Nespalí sme celú noc. Preklinali sme tých, čo nás sem priviezli.

Ráno plukovník povedal mužstvu:

— Vojaci! Bez ohľadu na vážnosť situácie musíte zachovať pokoj. Veľiteľstvo preskúma príčiny. Nemám čo pred vami skrývať. Máme už štyri prípady lúčovej nemoci. Je to dielo zákerneho vraha. Rádioaktivita tu nikde nesie, lebo sme ju nikde nezistili.

sa už-už ukáže akási ruka a ožiarí ho tým prekliatym lúčmi gama.

Nijaká ruka sa neobjavila a keď sa už takmer rozvidnievalo, zaspali sme od únavy.

V to ráno neboli budíček. Vstali sme, že už slnko bolo vysoko. Keď sme prišli k dôstojuňskemu stanu, povedali nám, že ochorel poručík Willard, nás lekár.

Začali sme reptať.

— Diabolské miesto! Zavezte nás späť, odkiaľ ste nás priviezli! Na kieho čerta tu tráime? Priviezli nás sem na to, aby nás odpratali na druhý svet. Máme ženy, deti!

D I V E R Z A N T

Ako som zaspával, začul som prejsť okolo nášho stanu Willarda a Hooxa. Poručík povedal:

— Tu nemôžu byť pochybnosti. Má leukémiu.

Čo povedal kapitán, to som nepočul.

II

Wilkinsa cez deň odviezli kdesi do nemocnice a ešte v ten istý deň ochorel vojak Skart.

Hned po prehliadke oznámił poručík Willard plukovníkovi Bradymu, že je to „ten istý prípad“. Plukovník si odplul a zakriaľal:

— Vezmte prístroje a všetko pripadne prestúrajte.

Poručík i major-inžinier, ozbrojení indikátormi na dlhých ždiach, pomaľ chodili po celom území. Predtým preskúmali rádioaktivitu vo všetkých stanoch.

— Nič. Čisto, — rozpačito oznámal plukovníkovi major.

— Vy čosi zapírate, poručík, — povedal prísnosky Brady, obracajúc sa k lekárovi. — To nie je leukémia.

— Dobre, spravím analýzu krvi.

Pri kopaní sme za stanom videeli Willarda, ako sa podla tváre poručíka snaží uhádnuť, čo ukázala analýza.

Kapitán Hoox, nás veliteľ, rozkázał nastúpiť.

— Teraz preskúmajú rádioaktivitu u vás.

Prišiel major a začal chodiť pozdĺž útvaru s indikátorom, každého preskúmal od hlavy po päty.

Rádioaktivitu nezistili. Prv ako rozpustil útvar, dostali sme zákaz piť vodu z prameňa, zbierať jahody a trhať ovocie zo stromov.

Nový rádiotelegrafista práve podal plukovníkovi šifrované hlásenie.

— Tu vidíte, vravel som vám pravdu. Po prevezení pozostatkov vojaka Wilkinsa a po vyšetrení rádioaktivity...

— Vojak Wilkins zomrel? — vydýchal celý oddiel.

Plukovník zbadal svoje prenáhľenie.

— Áno, — povedal chrapľavo, — nech boh spasí dušu vojaka Wilkinsa. Počúvajte, vojaci! Ak sa rádioaktivita nenašla v organizme a niet jej na celom území, ani v potrave a vo vode, je to rádioaktivnosť gama. Niektorí vás ožarujú lúčmi gama. Niektorí prenikajú do nášho tábora a robia diverzii. Niektorí chce otriasť našou obranyschopnosťou. Pretia sa od nás žiada ostrážitosť. Postaví treba hliadky. Starostlivo treba prezrieť miesto okolo nás. Treba sledovať druh druhu. Možno je tento zákernej vrah medzi nami a pozerať sa mi do očí. Ale my ho odhalíme. Všetko vypátrame. Do roboty, vojaci. Vlastná nás žehná a boh nám pomôže.

Po tejto plukovníkovej reči začali sme podozrivavať hľadieť druh na druhu. Bol medzi nami vojak, ktorý vždy chodil so sklonenou hlavou. Nikomu nemohol pozrieť priamo do očí. Nie je to on, ten diverzant? No dôkazov nebolo.

Pred večierkom ho dlháň Dick udržal pášou po tvári. A v noci vojak ochorel.

Ráno vrtuľník odviezol všetkých chorých do nemocnice a my sme sa predierali cez krovie, liezli po strochach, chodili, hľadajúc diverzanta alebo skryté zásoby rádioaktivného bohatstva.

Večer kapitán Hoox rozdelil päť párov vojakov na stráž. Okrem toho v každom stane utvorili dežúrneho. No aj tak nikto nespal. Každý čakal, že

Vyšiel nás veliteľ Hoox. Bol bledý. Nie od prebdenej noci, ani od strachu.

— Upokojte sa, vojaci. Všetko sa prv alebo neskôr vysvetli. Jasné je, že je to diverzia. Jemná a zákerná.

Po tomto sme znova chodili po horách, driapali sa po stromoch, kríkoch, znova sme skúmali rádioaktivitu, znova podozrivavať hľadeli druh na druhu a všetko bezvýsledne.

— Musíme preveriť našich veliteľov, — povedal ktosi. — Prečo by mal diverzant byť práve medzi nami?

Myšlienka sa všetkým zapáčila a poslali sme k dôstojuňskom delegáciu.

Ked' ju plukovník Brady vyhnal, všetci sme sa hrozivo zhíkli okolo dôstojuňského stanu a začali sme kričať:

— Vyjdite, plukovník! Chceme dôkazy, že ani vy, ani kapitán Hoox, ani major nie ste diverzanti. Nechceme umrieť s myšlienkom, že je diverzant medzi nami.

Napokon dôstojuňci vyšli, ohmatali sme ich počítacom. Potom sme im preverili stan. Rádioaktivita tu nebola.

V tú noc zomrel poručík Willard. Jeho telo odviezli vrtuľníkom na druhý deň. Ochorenia potom prestali. Myšlienka sme si, že diverzantom bol Willard. Boli sme radi, že zomrel. „Tak mu treba, ničomníkovi.“

III

Po Willardovej smrti sa začal v tíbore normálny život. Kopali a zrovňovali sme zem. Vyložili sme dve autá cementu a začali sme betónovať základy. Plukovník, major, kapitán aj ostatní boli veseli. Súťubili nám dovolenku. Robili sme ako čerti. Ale keď sme začali

S M E R M O D E R N I -

BUDE SA KONEČNE NACHÁDZAŤ UŽ DÁVNO OČAKÁVANÁ OBYVATEĽMI ORAVY, VÝSTAVBA PRIEMYSELNÉHO PODNIKU ČIŽE FILIÁLKY KRAKOVSKÉJ VÝROBNE ZOOTECHNICKÉHO NÁRADIA. LOKALIZÁCIA V JABLONKE. Čakaj, do roku 1970 Energetický závod Krakov — terén vybuduje energetický podnik v Nowom Targu. V rokoch 1971-75 Ústredie naftových pohonných hmôt zapoji do investičného plánu výstavbu benzínovej stanice v Jablonke a Ústredie technicko-motoristickej zádzemia z Varšavy vybuduje tam auto-servise. Češtento rok budú podniknuté kroky na ministerstve dopravy ohľadom vybudovania štátnej cesty na úseku Jablonka — Zubrica. PTTK z Varšavy má zabezpečiť prostriedky na vybavenie troch turistických staníc v Jablonke, Nedeci a Fridmane. Každá bude mať 50 lôžok. Na Spiš a Oravu budú posielaní investori z celého Poľska, ktorí planujú výstavbu rekreačných domov. Konečne patričné orgány sa obráťia na ministerstvo potravinárskeho priemyslu a výkupu ohľadom vybudovania do roku 1975 mäsiarenského podniku v Čiernom Dunajci.

Vybavenie horeuvedených podujatí prezidium VNV nariadiло Vojvodskej komisií hospodárskeho plánovania. Iné inštitúcie, boli tiež zaviazané, aby vybavili konkrétnu záležitosť, o čom píšeme v počačovaní tohto článku.

Z horeuvedených plánovaných investícii vyplýva konkrétnu smer rozvoja Spiša a Oravy. V ročníctve sa vyznačuje zmenou štruktúry pestovania smerom

na zväčšenie plochy lúk a pasienkov, zlepšenie kvality chovu, ktorý je základným poľnohospodárským smerom tejto oblasti, ako aj, čo je veľmi dôležité, budú vyvíjané snahy o zlepšenie celkovej poľnohospodárskej kultúry spišských a oravských gospodárovstiev. Priemyselný podnik na Orave, a iné menšie, ktoré vzniknú v tejto oblasti, pohľia nadmerne množstvom pracovných sil. Zasa dva, akoby ústredné, turistické strediská v Hornej Zubrici a Nedeci budú základom rozvoja a usmerenia turistického hnutia, opretého z jednej strany o babiohorské pásmo a z druhej strany o priehradu na Dunajci. Dieľo doplní pôsobenie v smere rozvoja všetkých služieb, ako aj vznik dobrej siete ciest v celej tejto oblasti. **TOTO VŠETKO MÁ ZAISTIŤ VYTvoreNIE DOBRÉHO A SPRÁVNEHO EKONOMICKÉHO ORGANIZMU A TO V POMERNE KRÁTKOM ČASE. LEBO DO ROKU 1975.**

A ako vypadá plán rozvoja Spiša a Oravy ak sa naň pozrieme podrobnejšie? Celý rad inštitúcií bolo zaviazaný, alebo bolo im to nariadené, aby pôsobili v smere načrtnutom v uznesení. Napríklad kurátorium školského obvodu má zabezpečiť v pláne na roky 1971-75 výstavbu internátu pri lyceu v Jablonke. Vojvodský výbor fyzikultúry a turistiky má využiť okraje oravského jazera, aby na ne upozorňoval turistov, ako aj má vybudovať camping v Děbne, motel v Jablonke a turistické stredisko v Hornej Zubrici. Ústrednému zväzu družstevníctva vo Varšave bolo nariadené, aby v Jablonke lokalizoval

Organí, ktoré signovali uznesenie tak svojou autoritou, ako aj možnostami konali správne, keď začali podrobne kalkulovať v opredí o jestvujúce reality. Na tomto pozadí vyrastá vízia neďalekej budúnosti Spiša a Oravy.

Konkretizujme plánované podujatia. **TAK TEDA V INVESTÍCIONOM PLÁNE NA ROKY 1972-1975**

robil kovovú konštrukciu, omdlel vojak Seders. O päť minút sa to isté stalo aj s dlháňom Dickom. Nový lekár zistil u nich...

Všetko sa začalo znova.

Znova sme preskúmali celé územie.

— Ozarujú nás z oblohy, — povedal ktosi. — Z výškových lietadiel pomocou špeciálnych reflektorov.

Užasnutí sme zodvihli hlavu a hľadeli sme na oslepujúce bezoblačné blesáne nebo. Žeby smrť prichádzala odiaľ? Vrhli sme sa do lesa, pritláčali sme sa k stromom, ako by nás to malo zachrániť pred žiareniom. Prácu sme prerušili. K dôstojuňom sme vyslali delegáciu s prosbou, aby nás dali od-

— Na kieho čerta sme tu? Načo sú nám tie odporné rakety?

— Nech ich postavia tí, čo ich vymysleli.

— Alebo tí, čo ich chcú vypúštať.

— K nám nepride nik a my sa rozhajujeme po celom svete.

Kapitán Hoox, nás veliteľ, to všetko počul a nič nevravel, lebo nemal čo povedať. Mlčal i major. Mlčal i doktor.

Tak prešlo osem dní. Začali dažde a my sme sa jeden za druhým začali vracať pod stany. Rádiotelegrafista zachytil správu. Prišiel rozkaz prácu rýchlo skončiť. Najlepším vojakom slúbili odmenu a dovolenku.

brali do hôr po koľaji húsenicového traktora, lebo sme si myslí, že nás táto cesta priviedie tam, kde treba. Pred nami šiel major s indikátorm na dlhej palici. Popri ňom kráčal rádiotelegrafista s rádiostanicou na holých pleciach.

Keď sme už boli vysoko v horách, začuli sme zrazu prenikavý výkrik. To zakričal major.

— Tu je diverzant.

Skočil nabok od rádiotelegrafistu. Vrhli sme sa na všetky strany a poschovávali sme sa za stromy. Na ceste ostal len prelakaný rádiotelegrafista so svojou stanicou. Potom sme zbadali, že

— To nikto nevie.

Všetko sa vysvetlilo, keď sme prešli niekoľko mil. Oproti nám šlo nákladné auto, prikryté plachtou.

Zo šoférovej kabíny vystúpil plukovník.

— Čo je to za bandu naháčov?

— My sme zo základne...

— Prečo tak vyzeráte, ako divosi?

— Práve sme zastrelili vinnika diverzie, kocúra Joycea.

— Celkom správne, plukovník, to bol i môj názor, — povedal akýsi muž, vystrkujuč hlavu spod plachty. — Povedzte, ten kocúr bol vždy v tábore, alebo niekedy aj ušiel?

— Niekedy niekde ušiel... ako všetky mačky.

— Niekde, — ironicky poznamenal plukovník.

— Viete, kde? Dve milie od nášho tábora, uprostred lesa je rokľa, kde mieni rybári hádžu rádioaktivne ryby. Naša komisia zistila, že v čase, keď sme tu boli, vytiahli niekoľko desiatok ton rýb, otrávených rádioaktivitou.

— A čo má s tým Joyce?

— To, že keď sa mu sprotivila vaša konzervová strava, žral rádioaktivne ryby. Tak sa stal mocným zdrojom lúčov gama, ktoré sa nahromadila v organizme živočíchov. Polčas rozpadu je u neho šesť rokov.

Plukovník bol veľmi spokojný, že tak obratne vysvetlil, prečo ochoreli a umierali naši vojaci.

— A prečo boli otrávené ryby? — spýtal sa zrazu ktosi.

— Nevyhnutné pokusy s atómovými a vodíkovými bombami. Bomby treba vyskúšať. Pre upevnenie našej národnnej obrany. Prirodzené, zamori sa i ryba. Budeme pochopiteľne protestovať u tunajšej vlády, že tak nezdopovedne zaobchádza s takýmto úlovkom.

Poslednú vetu povedal plukovník veľmi väzne.

Potom si sadol do auta a dal šoférovi znamenie na odchod.

— Naša komisia tu už nemá čo robiť, — povedal. — Vráťte sa do tábora. Zajtra vám vrtuľníky prinesú všetko potrebné. A dnes sa ešte traste trochu pod dažďom. Dúfam, že vás to pripovie k rozumu a upevní disciplinu.

— Ej, mister, — zakriaľ ktosi z našich, keď sa auto pohlo.

— A prečo nezdochol od rádioaktivity nás kocúr?

— Čert ho vie. Mačiaci organizmus vidite, je životaschopnejší. Tým sa zaobchádzajú vedci. To nie je naša starosť.

Vrátili sme sa a čoskoro sme prišli na miesto, kde sme zastrelili kocúra. Všetci sme obrátili hlavy na tú stranu, kde sa medzi mokrým krovom vŕhalo jeho strapate čierne telo, vyžarujuče smrteľné lúče na všetky strany.

A každý z nás si myslí: „Možno bol to treba zničiť nie Joycea. V každom prípade nie len jeho.“

Ale nikto to nepovedal nahlás.

viezť z tohto prekiateho miesta. Delegácia sa vrátila v panickom strachu.

— Ochorel plukovník Brady.

Toto preplnilo času. Vrhli sme sa k dôstojuňskemu stanu a nedbajúc na disciplínu, vtrhli sme dnu. Plukovník bledý a trasúc sa mrmlal:

— Diverzia... Strašná diverzia... Povedzte na štáb... Diverzia... Rýchlo komisiu na vyšetrenie... Diverzia...

Rádiotelegrafista vyslal ďalšie šifry. Večer sa objavil vrtuľník. Neprisáhl ako zvyčajne, ale zhodil na zem balík.

— Boja sa, aha, prekliati. boja sa, — revali sme a hrozili pásťmi. — Nechali nás tu všetkých zahynúť od neviditeľných lúčov.

Kapitán Hoox otvoril balík.

— Odkazujú nám, že onedlho pošľú špeciálnu komisiu na preskúmanie celého územia. Do tých čias máme skúmať sami.

Plukovníka Bradyho i vojaka Sedenku a dlháňa Dickeho odvezli vrtuľníkom o tri dni. Zakrátko ochoreli ešte dva. Chceli sme od kapitána Hooxa, aby nás odtiaľ odviedol, inak ujdeme sami. Povedal, že je to očomný urobif, ale že nevie, čo je s tajným zariadením. Včera v noci bez jeho vedomia utiekli traktory i s vlečkami. Šoféri boli z druhého oddielu.

Potom znova nastalo obdobie pokroja. Boli sme však presvedčení, že sa čoskoro všetko bude opakovať a preto sme nič nerobili, len čakali. Všetci sme sa prešťahovali do lesa. Nazdali sme sa, že diverzant prenasleduje iba tých, čo sú v stanoch.

Občas sme sa schádzali.

— Zničia nás ako mor, lebo robíme hnusnú prácu.

— Komu by bol potrebný nás život, keby sme žili ako poriadni ľudia?

— Už je načase robiť, chlapci, — povedal kapitán Hoox.

IV

Za ten čas, čo sme tu, nás veliteľ veľmi schudol, ostarel. Predtým to bol veselý dobrák. Teraz ostával akýsi zadumaný. Dážď sa liaľ nepretržite. Major chodil po tábore a zisťoval rádioaktivitu vody v mlákach. Povedal, že je normálna.

Zrazu ochorel kapitán Hoox.

Ked' sa to s ním ešte len začínalo, zavolal nás všetkých do stanu. Povedal:

— Chlapci! Toto miesto je bezpochyby prekliate. No ja nič nemôžem robiť. Rozkaz je rozkaz. Nech sa tým zaoberá hlavné veliteľstvo. Radim vám, vezmite všetko čo máte. Všetko štátovo, výstroj, obuv, knihy i stany. Nechajte si len zbrane a prístroje na meranie rádioaktivity. Všetko ostatné položte na kopu, polejte benzínom a podpálte, popol rozmetajte. Ak je niekde rádioaktivita, nuž len vo vašich veciach. Diverzant ju tam ukryva.

— Prečo myslíte, kapitán? — pýtali sme sa.

— Ochorel som po tom, čo som spal v stane. Vy ste v poslednom čase spali pod holým nebom a nikto z vás neochorel.

Vskutku, nikto z nás neochorel, okrem tých, čo ochoreli skôr.

Kapitán Hoox odovzdal dušu bohu po polodruha týždňa.

Po smrti náslovo veliteľa sme všetko spálili a plní strachu sme sa dali na útek. Odhodili sme všetko okrem zbrane a prístrojov a v dáždi sme sa po-

nie je sám. Pri ňom stál celý mokrý zježený miláčik celej roty, kocúr Joyce. Zachrípnuto mňaukal a otieral sa o holú nohu rádiotelegrafistu. Potom spoza kríkova vytrčila sa najprv palica s indikátorom a za ňou postava majora. Mieril k nič nechápajúcomu telegrafistovi. My sme rozčúlení čakali, čo bude ďalej. Major prešiel indikátorom hore-dolu a potom skríkol vyčerpaným hlasom:

— Utekaj, bež rýchlo. To je Joyce. Žiarenie ide od neho. Je rádioaktivný ako čert.

Telegrafista sa vrhol za majorom do kríkova a nešťastný Joyce nič netušiac rozbehol sa za ním. Pochopili sme, že kocúr bol rádioaktivný. Spal s každým z nás. Otieral sa nám o nohy. Držali sme ho na kolenach. Hrali sme sa s ním. Joyce si vyberal na spanie posteľ toho, kto sa mu najviac páčil, podľa svojho mačacieho rozumu. A všetci, s ktorými spal, ochoreli.

Teraz sme bežali od Joycea ako od moru, lámuc v behu vety kríkova a záburujúca na dôstojnosť vojaka.

— Zastrelte ho! Zabite toho prekliateho kocúra!

Joyce preskakoval mokré vetvičky a bežal k jednému zo svojich nedávnych priateľov. Vtom zaznel výstrel. Kocúr zaskubíval, vysoko vyskočil a padol na trávu. Pre istotu vystrelili na neho ešte niekoľkokrát. Obchádzali sme jeho telo vo veľkom okruhu.

Zhíkli sme sa na ceste, trasúc sa od zimy a rozčúlenia. Major sa spýtal:

— Odkiaľ sa vzal Joyce?

— Z „Jupitera“. Vzali sme si ho so sebou.

— Aj tam bol taký?

— Nie, tam bol vyše roka a nikto neochorel. Len tu sa stal rádioaktivným.

— Prečo?

nasledujúce podniky: garbiarensko-kožušinársky, odevný a výroby pamiatok. Zasa Vojvodský zväz rolníckych krúžkov v Krakove má nariadenú výstavbu garáži, skladov pre hnojivá a skladišť pre vápno v Dolnej Zubrici, Jablonke, Oravke, Podsrni, Hornej Zubrici, Chyžnom, Malej Lipnici, Kacvine, Fridmane, Tribši, Lapšoch, Pekelniku, Podvlku, Nedeci, Krempachoch, Novej Belej, Falštine. Ďalej VZRK bude budovať dve tehelne v oblasti Jablonky a Veľkej Lipnice, ako aj vápenku na Spiši. V SÚVISLOSTI S HOREUVEDENÝM CELÁ OBLAST SPIŠA A ORAVY BOLA ZAPOČÍTANÁ DO OBLASTI KONCENTRÁCIE MECHANICKÉHO POLNOHOSPODÁRSKEHO NÁRADIA.

Zasa Vojvodskému zväzu obecných družstiev „Roľnícka svojpomoc“ v Krakove bolo nariadené vybudovanie pavilónu služieb obyvateľstvu v Jablonke do roku 1972 a zorganizovanie zdravotného družstva v Krempachoch, ako aj výstavba skladov, gastronomických podnikov, obchodov, a obchodných pavilónov v Jablonke, Veľkej Lipnici, Chyžnom, Nižných Lapšoch, Hornej Zubrici, Vyšných Lapšoch, Nedeci, Fridmane, Malej Lipnici, na Krowiarkoch, v Podvlku, Čiernej Hore a Jurgove.

Zvláštné úlohy kladie toto uznesenie prezidiu ONV v Nowom Targu. Tu už konkrétnie sa zavážuje prezidiu ONV k systematickej realizácii nasledovného programu. Výstavby administratívnych budov pre národné výbory v Jablonke, Pekelniku, Podvlku,

Novej Belej a Čiernej Hore. Budú podniknuté kroky pre zabezpečenie plnej realizácie rekonštrukcie a opravy lokálnych ciest a chodníkov v takých obciach ako: Jablonka, Oravka, Nedeca, Krempachy, Nižné Lapše a Kacvin. V rámci svojpomocných prác bude zorganizovaná výstavba kultúrnych domov v Hornej Zubrici, Jablonke, Novej Belej, Nedeci a Fridmane, a dodatočne bude zorganizovaných 6 kultúrnych podnikov klubového typu. V PLÁNOVANEJ VÝSTAVBE KULTÚRNÝCH DOMOV SA PREDVÍDA — HOČI UZNESENIE O TOM ŽRETEĽNE NEHOVORÍ — VÝSTAVBA DOMOV SLOVENSKÉJ KULTÚRY V HORNEJ ZUBRICI NA ORAVE A MEDZI NOVOU BELOU A KREMPACHMI NA SPIŠI. Budú tiež vybudované združovné strediská v Jablonke a Podvlku. Mosty budú budované vo Veľkej Lipnici — Privarovke, vo Vyšných Lapšoch — Lapsanke, ako aj cesty z Rabí Wyžnej do Harkabuza a z Fridmana do Nedeca. Budú opravené cesty z Chyžného k priehrade, z Jablonky cez Malú Lipnicu do Zubrice, z Veľkej Lipnice do Privarovky, z Veľkej Lipnice do Kicor, z Pekelnika do Podvlka, z Tribša do Čiernej Hore, z Čiernej Hore do Repisk, z Vyšných Lapš do Lapsanky, z Nedeca do Kacviny, z Novej Belej do Bialky, z Krempach do Durština, zo Sidziny do Zubrice, z Bukoviny cez Jurkov k štátnej hranici a z Gronia do Tribša.

Zvláštnou a veľmi dôležitou otázkou je výstavba a prestavba škôl. Takto vypadajú úlohy prezidia

ONV v tejto oblasti. Výstavba škôl je plánovaná (v zátvorkach dátum začatia a ukončenia výstavby) v Hornej Zubrici č. 2 (69-70), vo Fridmane (70-71), v Chyžnom (71-73), v Podsrni (71-73), v Podvlku č. 2 (72-74), v Nižných Lapšoch (72-74), v Pekelniku (72-74), vo Veľkej Lipnici (70-72). Rozbúdovanie škôl je plánované: v Malej Lipnici (69 r.), v Lapsanke (r. 70), v Čiernej Hore (69-70), vo Vyšných Lapšoch (72-74), vo Falštine (72-74).

Popri týchto úlohach prezidium ONV je tiež zaviazané, aby vybudovalo športové ihrisko v Jablonke, elektrifikovalo roku 1969 Pekelnik, a do roku 1973 Malú Lipnicu, Harkabuž a Podvlk. Ďalej, aby vybudovalo vodovod v Jablonke a Krempachoch, ako aj verejné studne v Durštine, drenáž ornej pôdy v obciach Horná a Dolná Zubrica, ako aj Podvlk, vybudovanie agronomických stredísk v Malej Lipnici, Pekelniku, Nedeci, Vyšných Lapšoch a Čiernej Hore.

Všetky inštitúcie priamo a nepriamo podliehajúcej VNV v Krakove budú podávať správy o svojej pôsobnosti smerujúcej k plnej realizácii úloh, ktoré obsahujú komentované uznesenie. Po cestách realizácie uznesenia b

BANSKÁ BYSTRICA

Po stáročia sa jej história ničim nelišila od dejín mnohých miest na celom Pohroní. Položená východne, v hlbke Zvolenského lesa, medzi hradmi Lupčou a Zvolenom, rozvíjala sa na území niekdajších viacerých slovanských osád. Hospodársky a neskôr aj vojenský význam Banskej Bystrice vzrástol, keď diaľkové cesty, niekedy v 13. storočí, spojili ju s kultúrnou oblasťou Podunajska a s krajmi za Karpátami. Osadníkov a kolonistov prilahovalo sem bohatstvo zlatej, striebornej a najmä medenej rudy i priznané Banskej Bystrici právo na zakladanie týchto baní. Zasa podnikaví remeselníci využili rozvoj bystrického baníctva na založenie široko rozvetvenej remeselnej výroby a dobre prosperujúceho obchodu. Týmto sa mesto čoskoro rozrástlo na bohatú metropolu stredného Pohronia, v ktorej mali svoje sídlo kráľovský zástupca a mestská správa.

Zachované, najstaršie mestské budovy zo 14. a 15. storočia hovoria o veľkom bohatstve majiteľov thurzovsko-fuggerovskej bánskej spoločnosti, ktorá odkúpila od starých bystrických fažiarov ich bane a ovládla výtok európsky obchod s medou. Ale obchodné machinácie komorného grófa Juraja Thurzu a jeho spoločníka, majiteľa augšburských baní Jakuba Fuggera vzbudili odpor mesta i šlachty a využitie baníkov vyvolalo r. 1525-26 ozbrojené banícke povstanie.

Kým nepokojné obdobie bojov medzi Habsburgovcami a Jánom Zápoľským, potom tureckej vojny a protihabsburské povstanie sedmohradských kniežat zmietali Slovenskom temer plných 200 rokov, Banska Bystrica trvala nepoškodená. Skôr naopak, majitelia bystrických medných bani a hámrov i remeselníci, najmä kovolejci, výrobcovia kanónov a remenári, fažili z vojnovej situácie. Raz zásobovali

jednú raz zase druhú stranu, a tak vtedy, keď iné mesta upadali, bystrickí patriciovia zväčšovali svoj majetok, čo sa odrazilo aj na architektúre mesta. V druhej polovici 19. a v 20. storočí sa mesto začalo rýchlosťovo rozrástať. Vznikli nové budovy a obytné štvrti, závody a rekreačné strediská, našla svoje miesto aj záchraná a obnova historických pamiatok, ktoré sú svedkami dejín tohto zaujímavého slovenského mesta.

Avšak vrcholom dejín Banskej Bystrice boli historicke dni Slovenského národného povstania. V Banskej Bystrici sa viedli prípravy na národné povstanie a hrdinský boj proti nemetskému nacizmu a fašizmu, proti vlastným zrádcam, za národné a sociálne oslobodenie, za novú republiku Slovenskou a Čechov. Tu bolo politické a povstalecké centrum povstania. V noci z 29. na 30. augusta, pred dvadsiatimi piatimi rokmi, vojaci a partizáni po-

pouličných bojoch obsadili Bansku Bystricu. Tu Slobodný slovenský vysielac Banska Bystrica 30. augusta o 11. hodine vyhlásil Slovenské národné povstanie. V Banskej Bystrici 1. septembra Slovenská národná rada vyhlásila mobilizáciu, vydala deklaráciu, zriadila ústredné orgány, poverenictva a vydala organizačné a verejné nariadenia pre územie obnovenej Československej republiky. Za SNP tu bol sekretariát ÚV KSS a konal sa zlúčovací zjazd KSC a socialdemokratickej strany.

Keď pred presilou takmer 8. nemeckých divízií 24. októbra 1944 na porade všetkých armádnych skupín v Banskej Bystrici zapadol rozhodnutie prejsť z otvorených bojov na frontoch na širokú partizánsku vojnu proti okupantom, a povstáci a partizáni odišli do hôr, pre mesto nastali mesiace fašistickej pomsty a zákerných vrázd. Oslobodenie nadišlo so Sovietskou armádou 27. marca 1945.

Na území Slovenského národného povstania, kde v rokoch poroby a útlaku bola 29. augusta 1944 obnovená Československá republika, takmer každé mesto, mestečko, dedina a budova sú živou kronikou historických udalostí. Hovoria o dňoch hrdinského boja, utrpenia a o víťazstvách. Mestom mimoriadne bohatým na tento hrdinský boj slovenského národa, ktorý povstal so zbraňou v ruke, aby si v Slovenskom národnom povstani vydobyl stratenú slobodu, je Banská Bystrica.

Thurzov dom patrí medzi najstaršie budovy mesta. Už v rokoch 1495-1548 bol sídlom spoločnosti, ktorá vlastnila bane na okoli a držala v rukách celý európsky trh s medou. V r. 1539 bol rozšírený a dostal renesančnú sgrafitovú fasádu a ozdobnú ranorenesančnú atiku. V jeho sáleach je zhromaždená expozícia, ktorá zobrazuje história bystrickej oblasti od praveku až po prítomnosť. Medzi mnohými exponátmi je niekoľko pozoruhodných unikátov m.i.: neolitickej keramika z Jaskyne Domica, nálezy z veľkého popolnicového pohrebsiska z doby bronzovej pri Zvolene, keramika z Dekýša, kamenná krstelnica z 12. storočia a pamiatky zo vzniku mesta a rozvoja baníctva na strednom Slovensku.

NA BOJOVEJ CESTE

Len mesiac hýbal k jubileu dvadsaťročia ČSR, keď predstaviteľia štyroch európskych mocnosti — Hitler, Mussolini a Chamberlain i Daladier podpisali v Mnichove 29. septembra 1938 dohodu o odtrhnutí západného pohraničia ČSR a pripojení k Nemecku. Potom nasledoval 6. október 1938 a 14. marec 1939, nakoniec nadišiel 1. september 1939, keď prepadnutím Poľska fašistická riša rozpútala druhú svetovú vojnu, v ktorej desiatky miliónov ľudí prišlo o život, kym nacistické Nemecko bolo zničené.

Prišerná noc okupácie Poľska nepriniesla so sebou kapituláciu poľského národa. Jeho najobetavejší synovia nečakali bezčinne na národné a štátne oslobodenie. Bojovali na všetkých frontoch Euroropy a Afriky, v zázemi, v poľskej armáde utvorennej v ZSSR, v západných armádach a v partizánskej vojne, bojovali aj v tragickej varšavskom povstani, ktorého 25. výročie spomíname 1. augusta. Niesli odplatu za mŕtvych na frontoch i doma, za neľudské týranie, mučenie detí, žien a starcov.

Tú istu odplatu niesli aj národy, český a slovenský. V republike rozdelenej na Protektorát a ľudáky štát myšlienka oslobodenia a trvania na spoločnom štáte nikdy nebola potlačená, zostala a žila. Československá vláda v exile na čele s Benešom zakotvila na západe, komunisti odišli do Moskvy. Dvanásťteho decembra 1943 už po treći raz v dejinách ČSR a ZSSR podpisali zmluvu o priateľstve, vzájomnej pomoci a povojnovej spolupráci. Boj proti spoločnému nepriateľovi — fašistickému Nemecku a jeho spojencom — bol hlavnou myšlienkom tejto zmluvy.

Po boku Sovietskych armád bojovala Česko-slovenská vojenská jednotka utvorená na sovietskem území. Príslušníci tejto jednotky na čele s pplk. L. Svobodom ušli z okupovannej vlasti a našli priateľsku pomoc v Poľsku. Ne-skôr, v septembri 1939, po bojoch na území Poľska prešli do Sovietskeho zväzu, kde bolo umožnené opäť chytiť za zbraň a zúčastniť sa oslobodzovacích bojov od Sokolova v ZSSR po vlastnú krajinu. Bojovali aj na západných frontoch i na domácej pôde. Vo svojom národnoslobodzovacom boji Česi a Slováci kládli zároveň nové základy Československa, budovaného v bratskom zväzku oboch rovnoprávnych národov.

V tomto boji najslávnejším činom slovenského národa, ktorý znamenal hlboké vlastenectvo a sebavedomie Slovákov bolo Slovenské národné povstanie. Slovenský národ povstal a hrdošsky bojoval celé mesiace od augusta 1944 do apríla 1945, skoro v celej krajine, faktický okrem krajného juhovýchodu. Bol to slávny a hrdoš odboj, súčasť internacionálneho boja európskych národov proti fašizmu, ktorý pre Slovensko sa stal predelom živej prítomnosti a trvalým neuhasinajúcim ukazovateľom cesty vpred pre budúce pokolenia.

Pripravou slovenského národa do oslobodzovacieho boja proti fašistickej okupácii a domácom zrádcom viedla jeho politicka predstaviteľka — Slovenská národná rada, ktorej rozhodujúcou silou bola Komunistická strana Slovenska.

Roky príprav ešte v ilegalite vyvrcholili na jar a začiatok leta 1944. Vtedy to odbojové hnutie slovenského národa rozrástlo sa v závodoch, mestách, obciach, v armáde a v horách. Front blížiaci sa ku Karpátom aj vnútropolitická situácia a stále častejšie ozbrojené akcie partizánskych jednotiek, ku ktorým sa pridávali vojenské posádky, stali sa rozhodujúcim medzníkom pre plány povstania a dátum jeho vypuknutia.

Keď nemecké vojská pristúpili k okupovaniu slovenského územia, slovenský národ rozhadol sa nepripustiť okupantov do svojich miest a dedín. Rozhadol sa viesť nerovný, ale slávny boj do víťazného konca. Bolo to 29. augusta 1944. A keď povstalci a partizáni pred presilou museli odísť do hôr zaviedli partizánsku vojnu na celom vnútornom fronte Slovenska.

V týchto povstaleckých a partizánskych bojoch spolu so slovenským národom bojovali aj príslušníci bratského českého národa, ktorých okolo dve tisíce prekročilo hranice na moravsko-slovenskom pohraničí.

Slovenským povstalcom priama pomoc dostáva sa tiež od mnohonárodného ZSSR. V slovenských horách bojovali skúseni sovietski partizáni. Ukrajinský štáb partizánskeho hnutia v spolupráci s moskovským vedením KSČ organizoval pomoc bojujúcemu slovenskému ľudu, vo forme organizátorských skupín, dodávok zbraní a rôzneho materiálu.

Internacionálny charakter Slovenského národného povstania sa prejavil aj v účasti príslušníkov iných národov po boku slovenských povstalcov. V povstani bojovali 70-80členné skupiny Poliakov, okolo 250 francúzskych vlastencov, Juhoslovania, Bulhari, Rumuni, Angličania a Američania. Tiež menší počet Talianov, Rakúšanov, Holanďanov, Belgičanov a iných, ktorí prišli na Slovensko prevážne z nemeckých koncentráčnych táborov. Bojovali aj maďarskí a nemeckí antifašisti. Spolu sedem tisíc príslušníkov 27 národov, bojovali v povstaleckých skupinách, roztrúsených v rôznych partizánskych oddieloch, niektorí z nich zastávali aj veliteľské funkcie. Ich základným spoľahlím spojidlom v Slovenskom národnom povstani bolo — porazit spoločného fašistického nepriateľa, obrániť národné a ľudské práva.

Dvadsiate priebežné výročie Slovenského národného povstania je výročím, ktoré predstavuje slávu a hrdinstvo malého národa medzi Tatrami a Dunajom — Slovákov — jeho pohnutú história, spontánny národný boj na vlastnom území proti nemeckému nacizmu a fašizmu, za národné a sociálne oslobodenie, pokrok, za novú republiku Slovákov a Čechov. Boli to dva mesiace tvrdých bojov na pravideľných frontoch, šesť mesiacov bojov v horách — bojovali vojaci, partizáni i príslušníci iných národov, ľud z miest a deín, muži, ženy, mládež. — Je výročím, ktoré oživuje pamätné miesta a odkaz Slovenského národného povstania, pre rozvoj slovenského národného života, pre vzťah k osloboditeľovi — Sovietskej armáde, k bratským socialistickým národom.

Adam Adamec

L'UDIA • ROKY UDALOSTI

AUGUST — SRPEN

- 1.VIII.1944 — vypuklo Varšavské povstanie proti fašistickým okupantom, trvalo 63 dni a vyzádzalo si 250 tisíc životov, ukončené podpisom kapitulácie 2.X.1944.
- 2.VIII.1944 — na Slovensko príša skupina partizánov pod velením hrdinu ZSRR Jegorova.
- 4.VIII.1863 — konalo sa v Martine zakladajúce zhromaždenie Matice Slovenskej.
- 5.VIII.1772 — prvá defba Poľska.
- 5.VIII.1850 — narodil sa Guy de Maupassant, vynikajúci francúzsky spisovateľ (um. 6.VII.1893).
- 6.VIII.1945 — zhodili Američania na Hirošimu atómovú bombu. Na mieste zahynulo 80 tis. Ľudi, ďalších 200 tis. zomrelo na následky výbuchu.
- 6.VIII.1961 — v ZSRR vypustili kozmickú loď Vostok 2, ktorú riadil letec-kozmonaut mjr. German Stepanovič Titov.
- 7.VIII.1819 — narodil sa August Horislav Skultéty, slovenský spisovateľ, štúrovec (um. 22.I.1892).
- 7.VIII.1907 — v Martine otvorili Slovenské národné múzeum.
- 8.VIII.1963 — Poľsko podpísalo dohodu o zákaze pokusných jaderných výbuchov v atmosfére, kozmickom priestore o pod vodou.
- 10.VIII.1822 — narodil sa Ján Kalinčiak, slovenský štúrovec a beletrista, spoluzakladateľ Tatranskej (um. 16.VI.1871).
- 10.VIII.1896 — narodila sa Milena Jesenská, česká spisovateľka (um. 17.V.1944).
- 10.VIII.1944 — na Slovensku Tisova vláda vyslala proti partizánom vojenskú expedíciu, dva dni neskôr vyhlásila stanné právo.
- 10.VIII.1944 — v Lubline bola odovzdaná do prevádzky prvá vysielačka na oslobodenom poľskom území.
- 10.VIII.1946 — Zväz poľských vlastencov v ZSRR v súhlase s uznesením KNR skončil pôsobnosť.
- 11.VIII.1962 — v ZSRR vypustili kozmickú loď Vostok 3, ktorú riadil Andrijan Grigorievič Nikoľajev. Na druhý deň vzletia kozmická loď Vostok 4 s kozmonautom Popovičom.
- 13.VIII.1944 — Krajinská národná rada schválila splnomocnenie pre PVNO, povolila MO vytvoriť vojvodské a okresné úrady pre prevedenie pozemkovej reformy.
- 16.-26.VIII.1937 — všeobecný štrajk poľských sedliakov.
- 16.VIII.1945 — v Moskve bola podpísaná dohoda o poľsko-sovietskej štátnej hranici.
- 18.VIII.1813 — narodil sa Stefan Hýroš, slovenský historik, spoluzakladateľ Matice slovenskej (um. 30.I.1888).
- 18.VIII.1919 — vypuknutie prvého sleského povstania.
- 21.VIII.1925 — vo varšavskej Cytadele boli popravení členovia Komunistického zväzu mládeže a Komunistickej strany Poľska — Władysław Hibner, Władysław Knieński a Henryk Rutkowski.
- 21.VIII.1944 — Veličkovi partizáni obsadzujú Sklabinu pri Martine.
- 23.VIII.1851 — narodil sa Alois Jirásek, významný český spisovateľ, autor historických románov (um. 17.XI.1930).
- 23.VIII.1918 — Rada Rudových komisárov ZSRR anulovala všetky dotyky o delbe Poľska. 29.VIII.1918, vydala dekrét o práve poľského národa na sebaurčenie.
- 24.VIII.1820 — narodil sa Samo Bohdan Hroboň, štúrovec a národný buditeľ.
- 26.VIII.1944 — vojenské posádky v Martine a Brezne pridalia sa k partizánom. Na mnohých miestach vznikajú slovenské národné výbory, ľud preberá obce a závody.
- 28.VIII.1749 — narodil sa Johann Wolfgang Goethe, významný nemecký básnik (um. 22.III.1832).
- 29.VIII.1944 — začalo sa Slovenské národné povstanie — ozbrojený boj slovenského národa proti hitlerovským okupantom. Povstalci v noci z 29. na 30. augusta dobývajú Banskú Bystricu. 30.VIII.1944 o 11 hod. rozhlas Banská Bystrica opojil sa od Bratislavu a začal vysielať, ako slobodný, povstalecký, slovenský vysielač.
- 30.VIII.1918 — v Moskve spáchala teroristka Fanny Kaplanová zločinný atentát na V. I. Lenina.
- 30.VIII.1944 — proti nemeckým vojskam obsadzujúcim Slovensko stavajú odpór povstalci spolu s partizánmi. Tažké boje trvajú najmä v priestore Žiliny, Kežmarku, Považskej Bystrice a Trenčína.
- 31.VIII.1944 — povstalci držia takmer celé slovenské územie, až na okrajové priestory na západe a východe.
- 31.VIII.-1.IX.1947 — vo Varšave sa konal II. zjazd Zväzu účastníkov ozbrojeného boja za nezávislosť a demokráciu.
- VIII.1940 — bitka o Anglicko.
- VIII.1941 — celá rada Komunistických organizácií zakladá vo Varšave Zväz oslobodeneckejho boja, ktorý formuluje program boja s okupantom za Poľsko v ktorom bude výdnut ľud. Ignacy Robb „Narbut“ stáva v čele bojovej jednotky kieleckej zeme. Vedením sabotažných akcií a ozbrojeného boja v ľudzkom a poznańskom rajóne je povolený Mieczysław Moczar „Mietek“. Na ľowickom území vzniká jednotka Stanisława Gacia „Kuby“.
- VIII.1942 — Grzegorz Korczyński tvorí v Lubelskom vojvodstve, na základe už skôr existujúcich jednotiek GL — Kościuszko a jednotku Ignacy Robb „Narbut“ stáva v čele bojovej jednotky kieleckej zeme. Vedením sabotažných akcií a ozbrojeného boja v ľudzkom a poznańskom rajóne je povolený Mieczysław Moczar „Mietek“. Na ľowickom území vzniká jednotka Stanisława Gacia „Kuby“.

AKTIVIZÁCIA

Po vojne naša obec Veľká Lipnica prikročila k odstraňovaniu a rekonštrukcii toho všetkého, čo bolo počas vojny zničené. Práce boli prevádzané svojpomocne. Družstvo Švit pomáhalo roľníkom.

Do roku 1950 Veľká Lipnica, vďaka pomoci ľudovej vlády, odstránila väčšiny pozostatkov vojnových zničení. Život vo Veľkej Lipnici nadobúda rozmach — pôsobia politické organizácie. Družstvo Švit je premenované na Obecné družstvo roľníckej svojpomoc, ktoré otvára obchody. Otvára sa aj pošta pre dve veľké obce Veľkú a Malú Lipnicu. Roky 1950 — 1954 prinášajú ďalší pokrok. Opravujú sa cesty a mosty.

Veľmi rýchly rozvoj obce sa začína rokom 1955, keď Veľká Lipnica sa stala samostatnou administratívnu jednotkou. Hospodári dedinky, ktorí dobre poznali ekonomickej a politické požia-

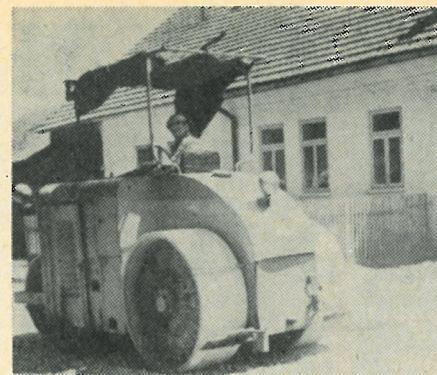
davky svojej oblasti začali spracovať plán aktivizácie dediny.

V tomto období, vďaka odchodu ľudí do práce v priemysle v Krakove, znížil sa počet menších gazdovstiev na úkor väčších. Toto všetko malo podstatný význam pre zlepšenie životnej úrovne miestnych obyvateľov. Neskor, keď sa začala systematicky zvyšovať pomoc štátu, polnohospodárska výroba rýchle prekročila predvojnovú úroveň.

Elektrifikácia obce patrí medzi najväčšie úspechy povojnového obdobia. Bola odmenou pre obyvateľov za účasť v svojpomocných prácach.

Názorným príkladom obetavosti miestneho obyvateľstva sú krásne 8-triedné školy v Murovanici, Kičoroch a Privarovke. Ľudia svojpomocne pracovali pri oprave a výstavbe cest, čo značne skrátilo čas potrebný na dojazd do Nowého Targu. Do Veľkej Lipnice trikrát denne premáva autobus.

V našej obci bolo vybudované aj zdravotné stredisko, ktoré nám závidia iné oravské obce. Skončili púte k lekárovi do Čierneho Dunajca. Ľudia majú zaistené ošetroenie lekára a zubára.

a pasienkov, takto dosahujú vyššie zisky. Počet dobytka, ktorý pripadá na 100 ha sa zvýšil zo 45 na 99 kusov.

Hektárová výnosnosť štyroch základných druhov obilia sa zvýšila z 9 q na 14 q, sena a d'ateliny z 35 q na 60 q, zemiakov z 90 q na 140 q. Tieto výsledky boli dosiahnuté vďaka dobrej práci roľníkov a pomoci štátu. Táto pomoc, to sú predovšetkým zvýšené dodávky umelých hnojiv, dodávky kvalifikovaného zrná na siatie a zemiakov na sadenie. Výdatnou pomocou je tiež roľnícky krúzok, ktorý má značný počet poľnohospodárskych strojov.

Celkovo môžeme povedať, že v priebehu 25. rokov PIER Veľká Lipnica sa zmenila z chudobnej dedinky drevených domčekov krytých šindľom na modernú, bohatú dedinu murovaných domov. V tomto období bolo vybudovaných 386 obytných domov. Dnes elektrická pračka, rádio a televízor v domácnosti, elektrický motor, moderná mláfačka, traktor a kosačka v gazdovstve sú luxusom, ale predmetmi používanými každý deň.

LUDWIK MŁYNARCZYK

KRAJAN ALOJZ KALATA NEŽIJE

Dňa 20. apríla po fažkej nemoci zomrel náš krajan Alojz Kalata vo veku 71 rokov. Bol jedným z prvých zakladateľov Spolku Čechov a Slovákov v Poľsku. V r. 1948 bol predsedom Spolku a od r. 1948 až do poslednej chvíle členom revíznej komisie mestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Novej Belej. Bol statočným občanom a vzorným členom našej Spoločnosti. V januári 1968 pri príležitosti 20. výročia našej menšinovej organizácie obdržal diplom Za dlhorčinu a obetavu prácu. Delegácia MS KSČaS v Novej Belej svojmu vzornému aktivistovi položila veniec.

Naša miesta skupina v Novej Belej a celá Spoločnosť trafti v ňom spolupracovníka a milého krajana.

Cesť jeho pamiatke!

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

že túto funkciu bude zastávať KRAJAN ALOJZ GALUŠ ako úradujúci predseda Obv. výboru na Spiši a podpredseda tohto Obv. výboru.

ORAVA

Veľmi sme sa potešili správe, že aj z Oravy pôjde do Martina (ČSSR) súbor Obvodného výboru KSČaS. Táto správa vzbudila živý záujem medzi všetkými našimi súbormi pri miestnych skupinách Spoločnosti a začali už načiavať svoje vystúpenia, lebo ved' vieme — a je to aj správne — že pôjdu len tí najlepší, aby dobre reprezentovali našu slovenskú kultúru z Oravy.

Posledne na Orave sa veľmi rozmnzoili sivé vranv, ktoré spôsobujú veľké škody na poliach i v gazdovstvach. Unášajú malé kuriatka a môžme sa domnievať, že ničia aj mladé zajace i lesných vtákov. Kto má ničiť týchto škodcov? Roľníci nemajú na to potrebné prostriedky. Jedným slovom ináme pliagu, ktorá pripomína pliagu vlkov spred viac ako storočia. Prosíme, aby ste v tejto záležitosti intervenovali.

SPIŠ

Z ORGANIZAČNÉHO ŽIVOTA

Pre zlé zdravie predsedu Obvodného výboru KSČaS na Spiši KRAJANA JANA MAGIERU Obvodný výbor KSČaS na schôdzi dňa 22. júna t.r. rozhodol,

Opísom Vám príhodu, ktorí som mal s rádioprijímačom. Rádioprijímač sa mi pokazil zaviezel som ho teda do štátnej opravovne v Nowom Targu na Szaflarskej ul. č. 40. Keď som prišiel pre odber rádia inajster mi povedal, že rádio nemôže opraviť a za prehliadku vrazil 40 zł. Povedal mi tiež, že ak by boli náhradné súčiastky rádia by mohol opraviť a stalo by to 400 zł. Tak teda nemal som iné východisko ako kúpiť nový rádioprijímač, ktorý stal 2.600 zł. Potom za mnou prišiel jeden známy z našej obce, ktorému som túto príhodu porozprával. Celá dedina ho pozná, ako majstra, ktorý vie všetko opraviť. Poprosil, aby som mu rádio ukazal, nuž a.. za 10 minút ho opravil. Vymenil len poistky. Čo na to dielňa zo Szaflarskej ulice? Rád by som dostal oficiálnu odpoveď.

Súbor piesni a tancov pri Obvodnom výbere KSČaS načičoval hudobný inštruktor a program i súbor boli dňa 10. marca t.r. schválené komisiou Okresného domu kultúry v klubovni KSČaS v Jablonke.

Tento súbor bol založený v decembri 1968 r. Jeho členmi sú krajania z oravských obcí Pekelník, Jablonka, Veľka Lipnica (Murovanica).

Tento súbor vystupoval dňa 3. apríla v Jablonke a v Chyžnom, dňa 11. mája t.r. v Hornnej Zubrici.

V mene Obvodného výboru KSČaS a vlastnom blahoželám všetkým členom súboru dosiahnutých výsledkov a d'akujem im za námahu a úsilie vynaložené na prípravu programu i na vystúpenia. Do ďalšej práce želám im všetko najlepšie.

JÓZEF OMYLAK
Inštruktor KSČaS
na Orave

ČITATELIA REDAKCIA

NOVÁ BELA

Voleby do Sejmu a národných výborov v našej obci Nová Bela prebiehali správne. Už o 6. hod. ráno vystúpil súbor Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov, zaspieval niekoľko piesní a hasiči stali v pozore vo svojich pekných rovnošatách. Obecenstvu sa veľmi páčili kroje v ktorých súbor vystupoval. Potom všetci spoločne odozvadali svoje hlasiny kandidátov Fronty národnej jednoty.

piny Valent Krištofek. Počas slávnosti vyhrala dychovka. Potom nasledoval program v obecnej kultúrnej miestnosti, kde sa naši mladí skutočne snažili, aby čo najlepšie spestrili program svojimi piesňami a tancami. Miestnosť v ktorej sa stretli konalo bola preplňená, lebo ved' každý chcel vidieť vzácných hostov.

Školské deti zaspievali piesne a recitovali básne, potom súbor piesni a tancov pod vedením inštruktora pre Spiš kr. Augustyna Bryju a Jána Cervasa zaspieval niekoľko piesni a predviedol tance. V súbore vystupovali krajania z Novej Belej, Krempach, Vyšných Lapš, Tribša, Jurgoša. Prvomiestne nadanie tieskali našim mladým krajanom, ved' sa aj skutočne snažili. Pekný bol pohľad najmä na krásne kroje.

Po tejto slávnosti sa hostia pobrali na pohostenie a potom šli na poradu do klubovne MS. Posedenie prebiehalo vo veľmi srdečnom ovzduší.

Potom sa konala ľudová veselica na ktorej sa veselo baťovali mladí i starší. Naši krajania budú dlho spomínať na túto vzácnu návštavu.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

KACVÍN

Dňa 7. júna t.r. Miestny národný výbor v Nedeci usporiadal schôdzku, na ktorej sa rokovalo o otázkach výstavby cest a chodníkov cez dedinu. Schôdzke sa zúčastnili aj predstavitelia okresu a dozorných prác, ktorí sa práve konajú. Pre informáciu uvediem, že na výstavbu tejto cesty sú štátne dotácie vo výške viac ako 100 tisíc zl. Občania tiež deklarujú svojpomocne práce vo výške asi 100 tisíc zl. Ale v priebehu schôdzky vysvetlilo, že nám chýba dobrá organizácia, a preto všetko zaostáva. Minulý rok som písal o nákupe železnych traverzov pre našu most na Kacviňanke, aj v tom

pociújeme nedostatok organizácie. MNV len teraz pomysel na to, že v rámci prestavby tohto mostu je potrebná dokumentácia, čiže budovať možno len podľa plánu. Skôr ako sa začalo s budovaním cesty bol zvolený niekoľkočlenný výbor, ktorý mal organizovať prácu a usilovať o prekonanie fažkosti. Prekážky aj boli. Cesta bola veľmi úzka, bolo treba presviedčať jednotlivých občanov, aby posunuli ploty pred svojimi domami, aby takto bolo viac miesta pre cestu. Celkove občania chápali, že to čo sa robi je v ich vlastnom záujime, že je to pre všetkých. Ale našiel sa jeden občan, ktorý to nepochopil a povedal, že keď aj plot posunie, musia mu ho na novom mieste vybudovať. to znamená dať materiál, vykonáť všetku prácu atď. Odvtedy pri poširovaní cesty nie je tak, ako by malo byť a na miesto toho, aby práca šla dopredu, Ľudia sú znechutení. Konečným riešením malo byť, tak ako to bolo na schôdzi navrhnuté, aby sa našiel človek, ktorý by prácu viedol po organizačnej stránke t.z. zapisoval vykonanú prácu, hlásil čo je treba na MNV, a predovšetkým, aby bol vo svojom jednaní ku všetkým občanom rovnaký. Len takto by sa práca opäť pohla. Dúfam, že sa tak aj stane, dnes, po voľbach, keď boli zvolení noví členovia MNV snad práca pôjde lepšie, čo je v záujme nás samých, nášho lepšieho zajtrajška.

ANTON PIVOVARČÍK

SPIŠ

Z ORGANIZAČNÉHO ŽIVOTA

Pre zlé zdravie predsedu Obvodného výboru KSČaS na Spiši KRAJANA JANA MAGIERU Obvodný výbor KSČaS na schôdzi dňa 22. júna t.r. rozhodol,

Dňa 10. mája t.r. občania Krempach prežívali milú slávnosť. Zavítali medzi nás Slováci zo Slovenska, predstaviteľia Ústavu pre zahraničných Slovákov Dr. Ján Siráčky a prof. Martin Čeman. Už od poludňajších hodín sa na privítanie chystali naši mladší aj starší krajania. Privítanie sa konalo o pol siedmej večer pred klubovňou MS KSČaS v Krempachoch. Hostov vítal predseda miestnej sku-

ZARZĄD ODDZIAŁU TKCIS W JABLONCE SERDECZNIE DZIĘKUJE ZARZĄDOWI GS SCH W JABLONCE A W SZCZEGÓLNOŚCI PREZESOWI TEJ INSTYTUCJI M. WINNICKIEM I WICEPREZESOWI A. BRZĄKALE ZA UDOSTĘPNIENIE SAMOCHODU DLA PRZEWIEZIENIA AMATORSKICH ZESPÓŁÓW TKCIS Z LIPNICY WIELKIEJ DO PIEKIENIKA, CHYŻNEG, JABLONKI I ZUBRZYCY GÓRNEJ W DNIU 11.VI.69 R.
SERDECZNIE DZIĘKUJEMY!

JÓZEF OMYLAK
Instruktor kulturalny

JAN KOWALIK
Przewodniczący Oddziału TKCIS na Orawie

PODZIĘKOWANIE

JÁN KOVALÍK

**VÝVIN
SKOLSTVA
NA ORAVE**

Mnoho sa zmenilo na našich oravských dedinkách za 25. povojskowych rokov. Zmeny sú viditeľné na každom kroku. Ja by som chcel len stručne poukázať na tie, ktoré sa týkajú školstva.

Hned po skončení druhej svetovej vojny začala organizácia výučby detí v celom Poľsku. Tak isto aj na Orave sa organizovala sieť základných všeobecnovzdelávacích škôl. Boli to však poväčšine školy neúplne, chýbali vyššie triedy a najčastejšie siedma

trieda. Na tie prišel rad v 1949 a 1950 roku. Na oravských dedinkách sa začalo vyučovať v slovenčine.

Takto prišiel rok 1951, ktorý sa stal medzníkom pre školstvo na Orave a na Spiši. Tento rok bolo založené v Jablonke všeobecnovzdelávacie lycum so slovenským vyučovacím jazykom. Táto stredná škola otvorila celej oravskej a spišskej mládeži dvere k vede a do sveta. Do roku 1951 malo množstvo vzdelenávať sa len nepatrne množstvo mládeže, a pred druhou svetovou vojnou boli to nakoľko len tí „vyvolení“.

Dodnes skončilo jablonské lycum už niekoľko absolventov. Musíme si byť vedomi aj toho, že jablonské lycum umožnilo absolventom dostať sa na vysoké školy, skončiť ich a často zaujať veľmi zočerpavé miesta v ľudovom Poľsku.

Bude dobré, ak si dnes po necelých 20. rokoch existencie jablonského lycaea pripomieneme niektoré fakty, týkajúce sa prvých dní tejto strednej školy. Ako som už spomnul lycum bolo založené roku 1951. Jeho zakladateľom a organi-

zátorom bol predovšetkým dnes už nežijúci prvý riaditeľ lycaea Stefan Wacławik a učiteľ Kniežacký. Práce mali nakoľko dosť. Treba bolo agitovať rodicov, aby poslali svoje deti do lycaea. Pamätám sa, že učiteľ Kniežacký osobne chodil za rodičmi po dedinkách a presvedčal ich. Okrem toho načíma bolo zaistiť vyučovanie. Mnohé predmety spočiatku vyučovali učitelia so stredoskolským vzdelaním. Žiaci nemali žiadne príručky. Preto celý materiál treba bolo diktovať. To však ešte neboli koniec fažkostí.

Vyučovalo sa v budove, v ktorej okrem toho bola umiestnená pošta a úradoval miestny richtár, ba nachádzala sa tu aj mliekáreň. Predstavte si vyučovanie v budove, v ktorej s vrkotom pracujú stroje a pred ktorou v priekope sa nachádza stará svačka, ktoré zápac znečisťoval vzduch v škole.

Ďalšou otázkou bolo ubytovanie žiakov. S počiatku žiaci zo Spiša bývali súkromne, zase študenti z Oravy dochádzali do školy na bicykloch alebo peši. Po niekoľkých mesiacoch bol zriadený internát v súkromnom dome Jána

Paniaka. Aké boli tuná podmienky? V Jednej izbe 7 poschodových posteli z dosáka, jeden dlhý stôl, pri ňom dve dlhé lavice a pec. Tuná spávalo a učilo sa 14 mladých chlapcov. Ráno sa umývali vo vedre. Napriek všetkým fažkostiam všetci boli plní chuti a elánu do práce.

Dnes žiaci jablonského lycaea už desiaty rok sa učia v novej budove. Budova je plne prispôsobená vyučovaniu. Má televíznu a niekoľko kabinétov, vybavených najmodernejšími pomôckami. Ti, ktorí chcú, bývajú v internáte, kde sú veľmi dobre podmienky k štúdiu. Študenti z Oravy môžu dochádzať do školy autobusmi. Toľko o tom v krátkosti ako vyzerá lycum, internát a vyučovanie dnes. Predsa to všetci poznamená. My sme mohli o tom počas volných chvíľ len snívať, tak ako spisovatelia voľne skúšali o cestovaní do vesmíru.

IGNÁC NIŽNÍK

ZELOV • KUCOV • STŘELIN

V PROSTREDÌ ČESKÉ NÁRODNOŠTNI MENŠINY V ZELOVĚ SE SOUSŘEDILY (O ČEMŽ JSME INFORMOVALI V POSLEDNÍM ČÍSLE ŽIVOTA) OSLAVY 25. VÝROČÍ POLSKÉ LIDOVÉ REPUBLIKY. DNEZ OTISKUJEME FOTOREPORTÁŽ Z TĚCHTO SLAVNOSTÍ, JEJICHŽ VYVRCHOLENÍM BUDÉ ÚSTŘEDNÍ AKADEMIE USPOŘÁDANÁ NAŠÍ SPOLEČNOSTI DNE 8. ZÁŘI V NIDZICKÉM ZÁMKU. PRINÁŠÍME ROVNĚŽ JINÉ ZPRÁVY Z ČESKÝCH PROSTŘEDÍ.

Dne 29. června 1969 se na počest 25. výročí PLR z iniciatívy zelovské odbočky Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku konalo v Kucově setkání mládeže ze Zelova a Kucova, kterého se zúčastnili i starší občané. Ze Zelova přišlo 40 dětí a 15 starších občanů, z Kucova asi 80 osob. Setkání se mělo pořádat pod širým nebem, ale pro špatné počasí muselo být přeloženo do klubovny Společnosti. Hosty přivítal předseda kroužku v Kucově Edmund Pospíšil, který přivítal pozvané hosty — představitele národního výboru v Belchatowě W. Zawodzinského a S. Wojtasika, tajemníka hlavního výboru KSČaS v Polsku Jana Ondica, předsedu výboru odbočky v Zelově Jana Nowaka a tajemníka Wacława Luścinského a všechny shromážděné. Pak tajemník odbočky W. Luścinski přednesl referát o úsilí a práci celého polského národa a úspěchu PLR a Lodžského vojvodství.

Pak promluvil inspektor klubovny v Zelově Jerzy Zagórski, který na tuto slavnost připravil pásmo poezie a hudby.

Dále promluvil Jan Ondica, který zhodnotil výsledky práce souborů Společnosti, zejména v Zelově, a navrhl, aby se Kucov zúčastnil soutěžení souborů, a Stanisław Wojtasik z kulturního referátu národního výboru v Belchatowě, který s uznáním mluvil o slavnosti, uspořádané zelovskou odbočkou v Kucově.

Po projevu hudební soubor ze Zelova hrál k tanci a mládež se dobře bavila.

Na pracovní poradě, která se konala po slavnosti, a jíž se zúčastnili představitelé národního výboru z Belchatowě, tajemník hlavního výboru Jan Ondica, představitel obvodního výboru J. Nowak a W. Luścinski a členové vý-

boru kroužku v Kucově, se jednalo o zvýšení poplatků za úklid klubovny a topení. Po diskusi bylo rozhodnuto, aby obvodní výbor vynajal druhý byt na klubovnu za celkovou částku 300 zl, zvýšil poplatek za úklid na 200 zlatých a částku na topení přidělil kulturní referát v Belchatowě.

Tím byla slavnost a pracovní porada v Kucově zákončena.

Dne 1. července 1969 navštívil klubovnu Společnosti v Zelově redaktor vojenského časopisu z Prahy „Obrana lidu“ a redaktor časopisu „Żołnierz Polski“ z Varšavy. Doprovázela je vedoucí oddělení vnitřních věcí PPRN z Lasku.

Redaktor „Obrany lidu“ se zajímal především o zelovské občany české národnosti, jejich podmínky, vzdělání a stanoviska a činnost KSČaS v Zelově. Redaktor „Obrany lidu“ si prohlédl klubovnu Společnosti a Zelov.

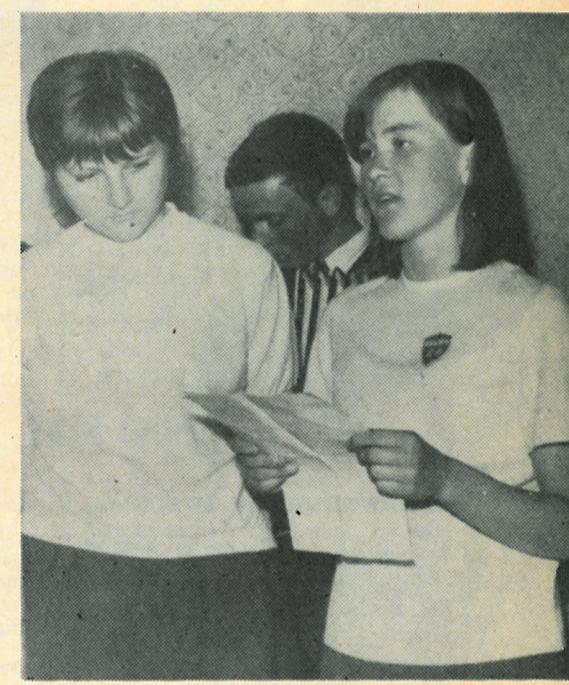
Na zakončení návštěvy redaktor „Obrany lidu“ slíbil, že zanedlouho ve vojenských časopisech v Československu vyjde článek o životě Čechů v Polsku pod titulem „Češi v Zelově“.

Dne 14. června 1969 po dlouhé a těžké nemoci zemřel člen naší Společnosti v Zelově Teofil Niewieczarz ve stáří 57 let. Byl pochřben dne 17. června 1969 na evangelickém hřbitově v Zelově.
Cest jeho památce.

Vyznamenání instruktora zelovské odbočky KSČaS Jana Zagórského odznakem „Za zásluhy o Lodžské vojvodství“.

Delegátky ze Střelina

Zelovské soubory KSČaS

POL'NOHOSPODÁRSKE OTÁZKY

Ešte pomerne dosť často stretávame na vidieku mladých ľudí, ktorí nemajú žiadne povolanie. Až ľahko by sme vedeli odpovedať na otázku prečo mladý človek končí svoje vzdelanie na vidieckej základnej škole a nesnaží sa vyučiť. Predsa od toho, v akej miere sú občania pripravení a kvalifikovaní pre svoje budúce povolanie v značnej miere závisí ďalší osud nielen samotného človeka, ale aj rozvoja našej zeme. Túto pravdu zdôrazňovali uznesenia V. zjazdu PZRS.

Vysoké odborné kvalifikácie sú potrebné nielen v priemysle. Tak isto nutné a dôležité sú aj v rolnictve. Napriek tomu, čo si často myslíme rolnictvo je komplikovaným a ťažkým v riadeni odvetvím národného hospodárstva, ktoré je posúvané s veľmi mnohými podnikmi, úradmi a inštitúciami, a výsledky, ktoré dosahuje závisia od celej rady činiteľov.

Avšak predovšetkým závisia od vedomosti a odborných schopností samotných rolníkov a pracovníkov služieb-

poľnohospodárstvu. Od toho, ako vedia v praxi využiť výsledky techniky a poľnohospodárskej vedy, ktoré sú zavádzané v rolnictve, ako napr.: rôznorodé náradie, priemyselné články a chemické závisia konečne výrobnej výsledky rolnictva. Dnes tradičná mienka, podľa ktorej o efektoch v rolnictve rozhodovala fyzická sila majiteľa gazdovstva je od základov mylná. Žiaľ, takto uvažu-

podárske prípravy boli často kritizované, že nedávajú patričné diplomy.

Ale práve v týchto školách mnohí starší a dokonca mladší rolníci nadobudli základne vedomosti potrebné pre efektívne hospodárenie. Táto forma školenia bude udržaná aj v budúcej päťročnici. Ale okrem toho stále širšie budú organizované tzv. rolnícke odborné školy. Bude sa v nich učiť vi-

v súkromnom alebo socialistickom sektore, malí prinajmenšom základné rolnícke vzdelenie. Po skončení takejto školy absolvent bude mať možnosť nadobudnutia diplomu technika v priebehu 2-3 rokov v stredných rolníckych školach.

Kandidát základnej odbornej rolníckej školy musí mať 15-18 rokov a vysvedčenie absolutoria základnej školy. Vyučovanie bude trvať dva roky, a v školách mechanizácie poľnohospodárstva tri roky. Žiaci sa budú môcť specializovať na: všeobecnom-rolníctve, poľnohospodárskom účtovníctve, rybárstve a mechanizácii poľnohospodárstva. Pri každej odbornej škole sú internáty a žiaci si budú platiť len výživné asi 450 zl. mesačne, lebo vyučovanie a ubytovanie v internáte je bezplatné. Žiaci, ktorých rodičia nebudú v stave platiť za stravu môžu dosťať štipendium.

(pd)

UČME SA POVOLANIU ROL'NÍKA

jú ešte mnohí ľudia. A stačí, ak sa pozrieme po našej obci, kto je lepším rolníkom — gazdom a kto má autoritu, ten „silný“ alebo ten „múdrý“?

Štát vynakladá veľké úsilie, aby prameň odborných vedomostí prichádzal na vidieku. Sú rôzne formy odborného školenia začínajúc Poľnohospodárskymi prípravkami a končiac poľnohospodárskymi priemyslovkami. Poľnohos-

diecka mládež po ukončení 7. po prípade 8. triedy základnej školy. Vec je v tom, že takéto školy sú nákladné, lebo záujemci budú bývať v priebehu výučby v internátoch. Ale internát je stále príliš malo, aby mohli byť prijatí všetci, ktorí o tieto školy majú záujem.

Táto záležitosť bude riešená postupne. Násť štát si želá, aby všetci, ktorí začínajú pracovať v poľnohospodárstve.

ja, ostatne najlepšieho hnojiva, a koľko hnojovky vychádza navinivoč?

Výborným hnojivom sú slepače výkaly, často však vôbec ich nevyužívame a dokonca sú aj takí, ktorí sa domnievajú, že sú príliš intenzívne a škodia úrode.

Nie je to pravda. Každá sliepka denne dáva 175 gr sviežich výkalov, čiže 63 kg. ročne. Vysoký podiel dusíka v slepačích výkaloch nasvedčuje tomu, že majú vysokú hnojivovú hodnotu. Avšak pôsobenie tohto dusíka je podmienené mnohými činiteľmi. Fosfor a draslička nachádzajúce sa v slepačich výkaloch pôsobia ako minerálne hnojivá. Výkaly skladovo-

vané v pôvodnom stave rýchle podliehajú rôzno-rodým procesom a vylučujú nepríjemnú vôňu. Aby sme predbehli fermentačným procesom počas skladovania a strate dusíka je nutné, aby sme k tomuto hnojivu pridali vodu.

Stačí 300 sliepok, aby sme obdržali také množstvo hodnotného hnojivá, ktorým môžeme hnojiť 10 až 12 ha pôdy. Hnojivo, ktorým sú slepače výkaly, úplne pokrývajú požiadavky rastlín na fosfor a drasličku, zato dusík musíme na jar doplniť minerálnymi hnojivami.

(pd)

HODNOTNÉ HNOJIVO

Každý dobrý gazda by chcel zvýšiť úrodu počasne lacno. Ako vieme hnojenie pôdy určene pre siatie je základnou podmienkou zvyšovania úrody. Avšak za hnojivá musíme platiť. Často pritom nevieme využiť vlastné rezervy, lebo nie vždy máme patričnú jamu pre skladovanie maštala hno-

ja, ostatne najlepšieho hnojiva, a koľko hnojovky vychádza navinivoč?

Výborným hnojivom sú slepače výkaly, často však vôbec ich nevyužívame a dokonca sú aj takí, ktorí sa domnievajú, že sú príliš intenzívne a škodia úrode.

Nie je to pravda. Každá sliepka denne dáva 175 gr sviežich výkalov, čiže 63 kg. ročne. Vysoký podiel dusíka v slepačích výkaloch nasvedčuje tomu, že majú vysokú hnojivovú hodnotu. Avšak pôsobenie tohto dusíka je podmienené mnohými činiteľmi. Fosfor a draslička nachádzajúce sa v slepačich výkaloch pôsobia ako minerálne hnojivá. Výkaly skladovo-

vané v pôvodnom stave rýchle podliehajú rôzno-rodým procesom a vylučujú nepríjemnú vôňu. Aby sme predbehli fermentačným procesom počas skladovania a strate dusíka je nutné, aby sme k tomuto hnojivu pridali vodu.

Stačí 300 sliepok, aby sme obdržali také množstvo hodnotného hnojivá, ktorým môžeme hnojiť 10 až 12 ha pôdy. Hnojivo, ktorým sú slepače výkaly, úplne pokrývajú požiadavky rastlín na fosfor a drasličku, zato dusík musíme na jar doplniť minerálnymi hnojivami.

(pd)

ROL'NÍCKE NOVINKY

ANI RASTLINA NIE JE SEBECKÁ

V ZSRR vedecko výskumný krmovinový ústav prevádzal zaujímavé pokusy, ktorých účelom bolo zistenie, akým spôsobom a v akej miere umelé hnojivá rovnomerne prenikajú pôdu.

Za týmto účelom vo váze podelej ne na 4 komory dobre utesnené priečiernami, ktoré však netrčali nad povrch zeme vyplňujúcej vázu, na povrch boli zasadené 3 rady klíčajúce kukurice. Kukuricu sadili takým spôsobom, že polovica koreňov rastlín každého riadka sa nachádzala na jednej strane priečierny a polovica na druhej. Teda jedna polovica kukuričných koreňov rastúcich v prostrednom rade sa stýkala s polovicou koreňov prvého radu a druhá polovica s polovicou tretieho radu. Hnojená bola len jedna komora významne fosforovým hnojivom. Počas skúmania patričnými prístrojmi bol fosfor objavený v lodyhach a listoch kukurice. Po istom čase našli fosfor aj v druhej komore a neskôr aj v stýkajúcich sa s nimi koreňmi druhého radu.

Týmto spôsobom prevedené pozorovanie prenikania fosforu dovolilo vydoviť uzáver, že rastlina, ktorá vstrebne nádmerné množstvo nejakej zláčeniny pomocou koreňov ju zasa vylúčuje do pôdy. Táto zláčenina je potom prístupná pre susiedace s ňou rastliny, ktoré sa priamo

nestretia s prameňom obsahujúcim umelé hnojivo.

Výsledky týchto vedeckých výskumov majú obrovský význam pre využívanie účinných metód hnojenia.

PALINA LIEČI CHOROBY VČIEL

Včely často onemocnia na nemoc zvanú nozemou, ktorá spôsobuje veľké straty vo včelinoch.

Je dokázané, že v takomto prípade dobrým liekom je palina, ktorá sa ostatne používa aj na liečenie ľudí. Jeden známy sovietsky včelár Stiečenko v časopise Pščelovodstvo poukazuje, že nozema sa najčastejšie vyskytuje na jar. Včely postihnuté touto chorobou sú veľmi slabé. Prípravil teda vodku na paline a do každej z dvoch porcií sirupu z pol kilograma cukru, ktorým krmil včely, pridal za lyžicu vodky s palinou. Nemocné včely veľmi rýchle zjedli liečivý sirup. Stiečenkou opakoval toto po troch dňoch. Neskor každé štyri dni dával ďalšie trikrát nemocným včelám vývar zo sušenej paliny. Tento vývar mu slúžil pre prípravu sirupu určeného včelám.

Oslabené včely viditeľne sa cítili lepšie po použití tohto lieku. Zo dňa na deň sa znížoval počet zdochnutých včel a rastol počet komôr s larvami. Zanedlho nemocné včely neodlišovali od zdravých.

(dp)

Na Orave sa ešte do záprahov používajú voly. Na snímke A. Stachura, predsedu miestnej skupiny KSČS v Kicíroch

Foto: L. Mlynarczyk

ROL'NÍCKY KALENDÁR

AUGUST – SRPEN

September je mesiacom siatia ozimín. Najskôr sajeme jačmeň, nesmieme sa tiež eneskoríť so siatím žita, o niečo neskôr sajeme pšenici. Na jeseň používame podolie fosforové, draslikové a v malom množstve aj dusíkové hnojivá. Nesmieme zabúdať ani na morenie zrna pred siatím. Pred nadchádzajúcou zimou musíme výdatne krmíť kravu. Takisto sa musíme starať o správne krmenie koní, lebo jesenné je obdobím najťažších prác pre ne. Žriebatka, ktorá skončila 5-6 mesiacov postupne odlučujeme od matiek.

V septembri tiež začíname paríť ovce. Ovce, ktoré sme určili na plodenie musíme najmenej polodruha roka. V septembri tiež musíme si pripraviť suché zelené krmivá pre hydinu na zimné obdobie.

Veľmi dôležitou prácou je príprava siláže, o čom sa chceme podrobnejšie zmieňať.

Na jeseň každé gazdovstvo má pomerne veľké množstvá zelených krmív. Dni sú už krátke a počasné, preto sú aj fažkosti so sušením — ostatne sušenie zelených krmív pôsobí značne straty krmovinových vlastností, ktoré dosahujú až jednu treťinu celkového množstva a v nepriaznivých atmosférických podmienkach dokonca polovicu krmovinovej hodnoty rastlín. Najlepším spôsobom skladovania zelených krmív je správne silážovanie.

Siláž môžeme pripraviť zo všetkých krmív, ktoré má k dispozícii gazdovstvo. Avšak nesmieme zabúdať, že krmivo musí obsahovať dostatočné množstvo cukru rutne potrebného pre vytváranie kyseliny. Na siláž sú najvhodnejšie a súčasne majú vysokú krmovinovú hodnotu miešaniny z niekoľkých druhov rastlín, ktoré obsahujú rozdielne množstvá cukrov, bielkovín a iných krmovinových súčasti.

Motýľokveté rastliny z čistého siatia pred použitím na siláž mali by byť vymiešané s inými napr. kukuricou v pomere 1:1.

Miešaniny motýľokvetých rastlín z trávnic si tiež vyžadujú zmiešanie z rastlinami, ktoré sa ľahko kvasia, pričom tých posledných malo by byť o toľko viac, o koľko je väčší podiel v miešanke motýľokvetých rastlín.

Zelené krmivá kosené po vyklasení si nevyžadujú dodatočne iné krmivá.

Kukuricu určenu na siláž zbierame vtedy, keď zrno je už dobre stvárnené, ale ešte mäkké. Najlepšiu siláž z kukurice, ktorá obsahuje veľa cukru dosiahneme, ak

ju vymiešame s motýľokvetými rastlinami. Ak pestujeme kukuricu pre zrno, krovie môžeme využiť na siláž. Kôrovie vymiešame s listami repy (1 časť kôrovia, 2 časti listov) alebo s priemyselnými odpadmi repy, ako vývar atď.

Listy cukrovej repy, krmovinovej repy, cincigorie a mrkvová vŕňať patria k zeleným krmivám, ktoré ľahko zakvasíme. Mali by byť teda príďavkom k iným krmivám napr. zemiakové vŕňať. Listy okopané nemôžu byť znečistené pieskom a nemajú ani príliš dlho ležať po sťati.

Zemiaková vŕňať je tiež veľmi dobrým materiálom na siláž. Siláž zo zemiakové vŕňať vymiešaním tejto s kukuricou alebo listami cukrovej repy v pomere 1:1. K takej miešanke vhodným doplnkom je sečka alebo plevy (asi 20 kg na 100 kg zelených krmív). Dobré výsledky dosiahneme, ak k zemiakové vŕňať priimešame parené zemiaky rozmiešane vo vode. Na 100 kg vŕňať dávame asi 6 kg zemiakov. Je správne, ak zemiaky pridávame aj k iným zeleným krmivám.

Všetky zelené krmivá pred zakvasením mali by sme porezať na sečku v dĺžke asi 3 cm.

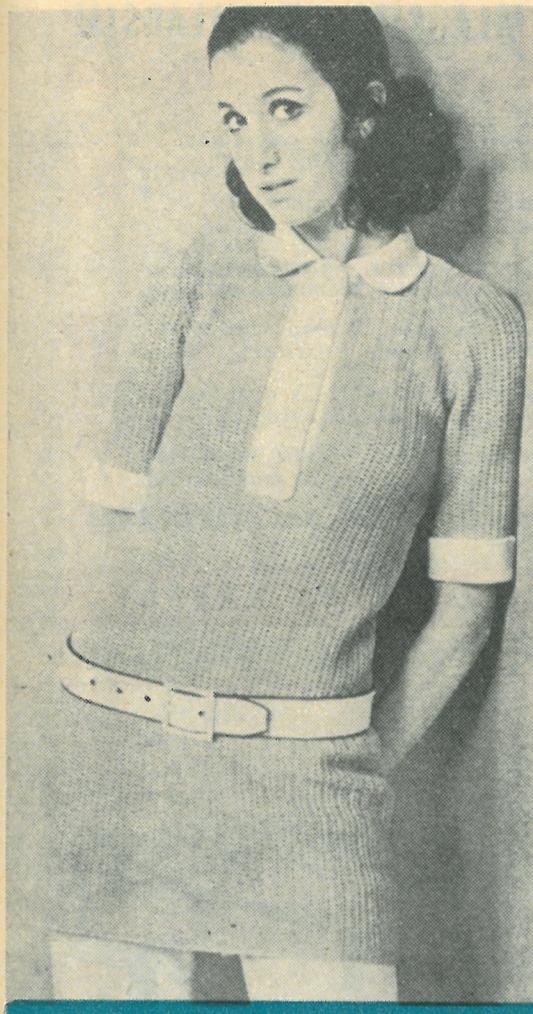
Samotný proces kvasenia urýchľuje zvláštny preparát „konpasil“, ktorý pridávame k zeleným krmivám. Konpasil dávame asi 200 gr na 100 kg zelených krmív, posypávame ním každú vrstvu materiálu na kvasenie.

Zemiaky uschovávané v kopcoch alebo pivničiach trafia 30% a často aj viac krmovinových hodnôt. Vyhneťme sa týmto strámam a ich zakvaseniu. Pred zakvasením zemiaky musíme očistiť zo zeme a upariť. Paríme v párniku alebo vo zvláštnych kolónach. Najlacnejšie a najrýchlejšie paríme zemiaky v kolónach, ktoré majú k dispozícii službu rolníkom pri obecných družstvach. Parené zemiaky vyberáme z párníkov, ukladáme vrstvami a keď majú teplotu asi 40°C zhrňame ich do nádrže, kde každú vrstvu dôkladne stlačujeme. Keď nádrž je už plná, hornú vrstvu vyravňávame, zakrývame zvláštnym papierom, potom slamou alebo plevami a konečne vrstvou zeme.

Siláž sa najlepšie dari v silážnych jamach. Rolníci, ktorí ešte nemajú betónové silážne jamy môžu silážovať v obyčajných jamach v zemi alebo v kopcoch.

S.D.

MODNA TUNIKA

Tuníkou tenu si nosi ze spodniami lub spódnicą. Na výkonanie jej potreba ok. 60 dkg kolorovej anilany až ok. 10 dkg anilany bielej. Szydelko nr 3 až drutu nr 2½.

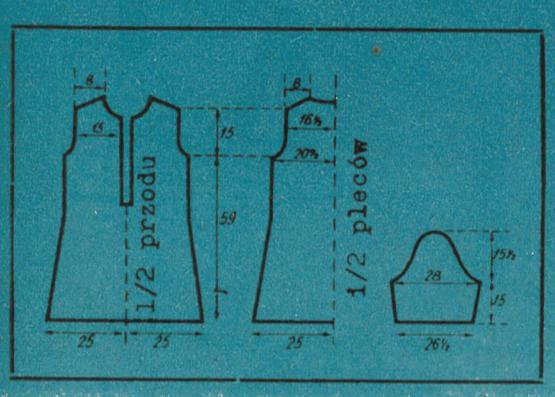
Sciegi: pończosznice — 1 r. na prawo, 1 r. na lewo. Ściagacz — 1 ocz. na prawo, 1 ocz. na lewo. Sciegi szydelkowe: oczka ścisłe — wkluć szydelko w ocz. lańc., narucić nitkę, wyciągnąć pętle, narucić nitkę i przeciagnąć ją przez dwie pętle znajdujące się na szydelku. Słupki: narucić nitkę wkluć szydelko w ocz. lańc., narucić nitkę, wyciągnąć pętle, narucić nitkę i przeciagnąć ją przez 2 pętle znajdujące się na szydelku, narucić nitkę i przeciagnąć ją przez 2 pozostałe pętle.

Plec i przód wykonujemy nie od dołu jak zwykle, lecz wzduż od lewego bocznego szwu. Rozpoczynamy lańcuskiem z 45 ocz., a potem dodajemy lub ujmujemy zgodnie z linią wykroju (który należy wykonać w naturalnych wymiarach) odpowiednią liczbę oczek.

Rękawy rozpoczętym od wewnętrznego szwu przymierzając robotę do wykroju.

Kołnierz, mankiety oraz plisy wykonane są na drutach ściegiem pończoszniczym.

Wykończenie: zeszywamy szwy, obrzucamy plisy oraz kołnierz i mankiety rzędem oczek ścisłych i przeszzywamy je do tuniki. Obrzucamy dół tuniki 1 rzędem oczek ścisłych. Przeszywamy guziki.

AKO STRIHAME VLASY?

... aby hlava vypadala šikovne a frizúra mladistvo, ale nie mládežnický.

Model takého účesu je na našom snímku. Vlasy sú strihané do schodíkov, na vrcholku trošičku natupírované, na krku sú vystrihané do „jazyčka“.

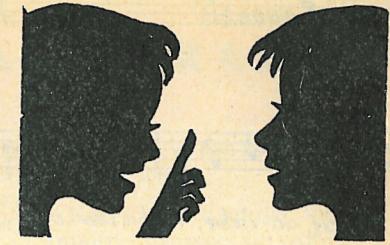

AKO NAVLHČÍME PLET?

V tomto ročnom období pleť je už veľmi vyšušená a žiada si navlhčenie. Prinášame dva spôsoby navlhčovania pleti:

Dva-trikrát denne mimo normálneho umývania oplachujeme si tvár chladnou vodou, najlepšie pomocou špongie.

Tri-štyrikrát týždenne urobte si masku z čerstvého jogurtu, ktorý je výborným prostriedkom pre navlhčovanie pleti a jej výživu. Masku nakladame na tvár pomocou širokého štetca.

JEDNA DRUHEJ RIEKLA

„Som 39 ročná, celkovo energetická a plná sily. Avšak posledne veľmi nepríjemne prežívam menštruačiu. Som slabá, stáva sa, že omlievam, bolia mnä križe a vôbec zle sa cítim. Po týchto kritických dňoch opäť môžem „hory prenášať“. Čo mám robiť? Nebola som u lekára, lebo sa cítim zdravá.“

Tieto javy sú celkom iste následkom hormonálnych zmien, spojených s obdobím pred prechodom, ako aj samotným obdobím periodického cyklu (zníženie vyuľcovania hormónov počas menštruačie). Radíme, aby ste sa cez tie 3-4 dni šetrili. Bolesti počas menštruačie sa zväčšujú pri rozčúlení, premrznutí, prepracovaní — preto sa usilujte tomu všetkému vyhnúť. Proti omlievaniu používajte, samozrejme po porade s lekárom, karbamid alebo iné lieky pre zníženie zvýšeného nervového napätia, čo je zapričinené bludným nervom (tam majú svoj pôvod: točenie hlavy a nevolnosť). Tieto lieky posobia celkové upokojujúco. K lekárovovi musíte ísť. Po skončení 30 rokov žena musí aspoň raz do roka navštíviti odborného ženského lekára, po skončení 35 rokov mala by kontrolovať svoje zdravie dvakrát do roka.

KÝM MLÁDA DOSPEJE NEBOZKÁVAJME NEMLUVŇATÁ

Casto som počula a dokonca som videla, ako peknúcké, malé nemluvňa bozkávajú na ústa. Najmä babičky radi takto bozkávajú vnúčatka. Mám niekoľko poznámok na túto tému, ktorými by som sa chcela s Vami podeliť.

Ako vieme, každý z nás má v ustách veľa bacíľov, ktoré pre dospelého človeka môžu byť úplne neškodné nakoľko jeho organizmus je silnejší a po mnohých rokoch stýkania sa s bacílmami je proti nim imunný. Avšak organizmus nemluvňata je ešte slabý a nemá tie ochranné schopnosti. Práve preto každý bacil môže u dieťaťa vyvolať väčne onemocnenie. Najčastejšie ľudia, ktorí kašľú, kýchajú alebo majú nádchu sú prameňom nákazy pre malé dieťa. Nádcha pre dospelého človeka môže byť neprijemná, ale nie je väčším ohrozením, ale u nemluvňata môže vyvolať väčne onemocnenie.

Teda dieťa nemali by sme vobec bozkávať? Na ústa, tváričku a rúčky — nie. Ostatne nie bozk je výrazom nežnosti voči dieťaťu. Ak dospelé už musia bozkávať dieťa, nech bozkávajú ho na nozičku, hlavičku alebo hráblik. Staršie deti radšej ako bozk majú pritulenie, pohladkanie a keď sa z ním pohráme. Nesmieme zobúdať, že za nesprávnu nežnosť dieťa často platí onemocnením.

Teda dieťa nemali by sme vobec bozkávať? Na ústa, tváričku a rúčky — nie. Ostatne nie bozk je výrazom nežnosti voči dieťaťu. Ak dospelé už musia bozkávať dieťa, nech bozkávajú ho na nozičku, hlavičku alebo hráblik. Staršie deti radšej ako bozk majú pritulenie, pohladkanie a keď sa z ním pohráme. Nesmieme zobúdať, že za nesprávnu nežnosť dieťa často platí onemocnením.

MODERNÉ DOPLINKY

■ Korále a refaze — dlhé, nadalej aktuálne.

■ Kabelky — sú športového charakteru, veľmi moderné sú kabelky zavesené na ramene.

■ Ak budeš kupovať doplinky uvažuj,

že tento rok sú najmodernejšie vo farbe šiat, po prípade kabáta.

■ Najmodernejším doplnkom letnej sezóny 69 sú šály. Nosíme ich k všetkému, pri každej príležitosti, na hlave, na krku, v páse, na bedrách. Na plázu, k texaskám namiesto opáska, ku kabátom, kostymom, šatám. Vždy hodvábne, ľahké, vzdružné. Šály nosí mládež aj ženy. Dokonca aj pre mladých sú moderné šály na krk, zviazané vpred, konce visiacie na košeli.

■ Je to jedno ako to pomenujeme, šálu alebo šatkou, či slúži ako výzdroba, opasok alebo veľká kravata, jedno je isté, tento kúsok látky, ktorý si uviažete je najmodernejším doplnkom letnej módy 69 roku.

VIES, ŽE?

Teplotu malým defom meriame najlepšie v zadočku. Dieťaču nemali by sme meriať teplotu keď je podráždené, kričí, trhá sa, nakoľko pohyb, vztuch, krik môžu spôsobiť zvýšenú teplotu. Musíme počkať až sa dieťa uklidní. Teplomer pred každým použitím musíme umývať mydlovou vodou alebo spiritusom. Potom musíme zistiť či ortuf je pod 36 stupňami. Na koniec teplomera dáme trocha vazelinu, položíme dieťa na boku, pridržiavame mu hráblik ľavou rukou a právou vložíme teplomer do zadočku, kde ho podržíme asi 3 minúty.

Z DOMÁCEHO HRNCA

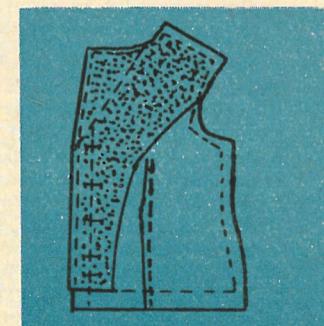
Leto a všetky teplé dni ostatných ročných období mali by sme využívať nielen na stále vetranie našich bytov, postelného prádla, šiat, ale aj na rôzne opravy a maľovanie bytov. Námaha, ktorú vynaložíme na zlepšenie a skrášlenie našich bytov sa nám určite vyplatí. V miom, čistom a peknom byte, aj keď je malý ale pohodlný, všetci sa cítia zdravšie a pokojnejšie.

ODPOVEDÁME

H. T. Sama som naučila šit. Často využívam strihy, ktoré prinášate v Živote, avšak mám starosti s ktorými si neviem poradiť. Napríklad neviem, ako by som mala „vystužovať plátnom“. Prosím, aby ste mi poradili.

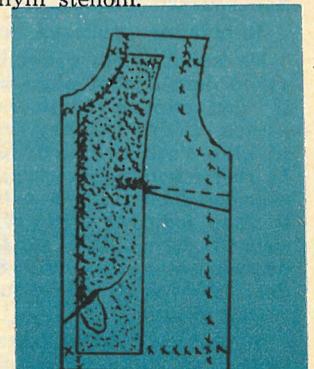
Plátno na vystuženie predu kabátika striham podľa vystrihaného predné-

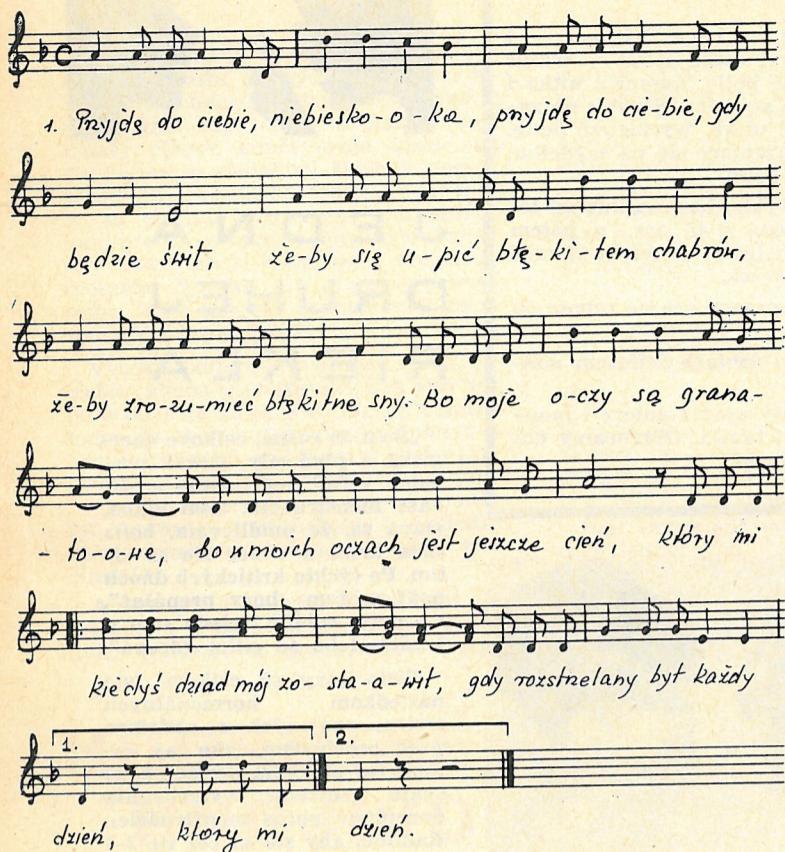
ho dielu. Pre kabátiky bez goliera striháme najčastejšie jednoduché pásy plátna. Jeden okraj prišívame križíkovým stehom do okraja označeného stehovaním na kabátiku. Druhý okraj plátna veľmi ľahko prišívame na látku kabátika. Ak látku je veľmi tenká a prišívanie boľo by viditeľné na pravej strane látky — plátno prišívame len na ramenách, na konci bočnej zášivky odspodu. Po prišítí látky predného dieľu, okraje pripevníme k plátnu.

Ked šijeme kabátik s chlopňami, plátno strihame horé, širšie až pod pazuchy. Prišívame podobne. Chlop-

ne pikujeme čiže prišívame k vrchu drobným, ručným stehom.

HNEDÁ

KÓRKA Z CHLEBA

JEST SA NEDĀ,
PRETOŽE JE
CELÁ HNEDÁ.

„DAM TI, MILOŠ,
DOBRÚ RADU,
NEJEDZ ANI
ČOKOLÁDU.”

BÁSNIČKY
z FARBIČKY
VÝMYSLEL
JÁN
NAVRÁTIL

FANTASTICKÁ POVÍDKA (I.)

ODVRÁCENÉ NEBEZPEČÍ

Píše se rok 3000.

V této době převratných vědeckých objevů a technických výmožností obklopují zemi těžké, expantinové páry. Přelévají se z místa na místo, a tvoří tak neprostupnou vrstvu asi decimetrové výšky. Tento jasně oranžový, nedýchatečný plyn, ve stálé hře vlnek oslnující i únavný, brání životu na Zemi. Zahubil téměř všechnou vegetaci a tím vážně ohrozil život zvířat a lidí. Množství vědeckých laboratoří, ústavů a vědců se už po desetiletí marně pokouší zrbavit lidstvo této metly. Nad jejich úsilím vítězí nezníčitelný expantin. Pozvolna, nezadužitelně stoupá ze zamoreňených nížin vysoko do hor. Víc a více vytlačuje vzduch a ponechánu se stává neodmyslitelnou součástí krajiny.

Je chladné, sychravé ráno.

Na konci města v doutníkovitém domě, jehož okna se celý den otáčejí k paprskům slunce, vládne velebný, nedělní klid. Pastelové stěny pokojů ruší jen množství vypínačů nejrůznějších tvarů a velikostí. Jsou jediným svědecem o zařízení bytu. Malé místnosti nemají hrany ani kouty. Skládací nábytek se většinou zasuňuje do zdi.

V Petrově pokoji zazněla hudba. Po několika minutách tichý, milý hlas oznámil spáči, že je ráno, a hypnoticky se

ho snažil přesvědčit, že se „báječně vyspal a posílil a že je mu hezky a příjemně“. Byl to hlas důmyslného budíčka zařízení, které Petr dostal ke svým desátým narozeninám.

Když ani hudba, ani vlnidný hlas Petra nevzbudily, v xabudoru to slabě klaplo a hned v následujícím okamžiku se promítlo na protější stěnu světelny kruh. Odrázel se od prostoru; střídavě se přibližoval a zase oddaloval od Petrova obličeje. Vytrvale jej oslovil, ale nepomohlo to. Petr měl dobré spaní. Jeho prýžový spací vak se pravidelně pohyboval a docela legračně houpal malé klimatické zařízení, které se při regulování teploty pokrývky co chvíli neslyšně zapínalo a vypínalo.

Xabudor se snažil působit na další smysl, na čich. Z jeho dirkovaného reproduktoru zavoněla bílá káva. Vůn sily a Petr se konečně pohnul. Jeho elastická, dokonale pružná matrace se okamžitě vynořovala podle nového pohybu, objala a podepřela jeho tělo. Probudil se, mávl rukou nad hlavou a citlivá fotobuňka vypnula chod xabudoru. Chlapec se ještě chvíli převaloval a nemyslel na nic. Měl příjemný pocit, že je neděle. Po třech pracovních dnech s pravidelným programem opět jeden den, který stráví po svém! Zavolá asi Tomášovi, pojedou na

GUSTÁV KRKLEC

NESPLNITEL'NÉ ŽELANIA

„Stretnem leva: „Co máš za želanie?“ „Chcem pilulky na hluboké spanie!“

„Co si želáš ty, slonica, milá?“ „Schudnút metrák, k tomu dve-tri kilá!“

„A ty macko?“ — „Chcem, nech zmiznú pušky a nech stromy rodia sladké hrušky!“

„Co ty, vlčík“ (trielička naokolo) „By menej psov a viac oviec bolo“

„A čo ty chceš, sivý somár malý?“ „Chcem, nech slávik moje iá chváli!“

„Co ty, liška, máš želanie umné?“ „Hej, nech prídu sliepky hostom ku mne!“

MLADÝM ★ MLADŠÍM ★ NAJMLADŠÍM

„A ty, zajko?“ — „Túžob celé stohy, v prvom rade najrúchlejšie nohy!“

Navštívil som známych rákoš celý pýtal som sa, čo by strašne chceli.

Pýtal som sa zvierat, plazov, vtákov, zebier, capov, sov a plameniakov.

Napokon som zašiel k šimpanzovi známemu, ba svojmu priateľovi.

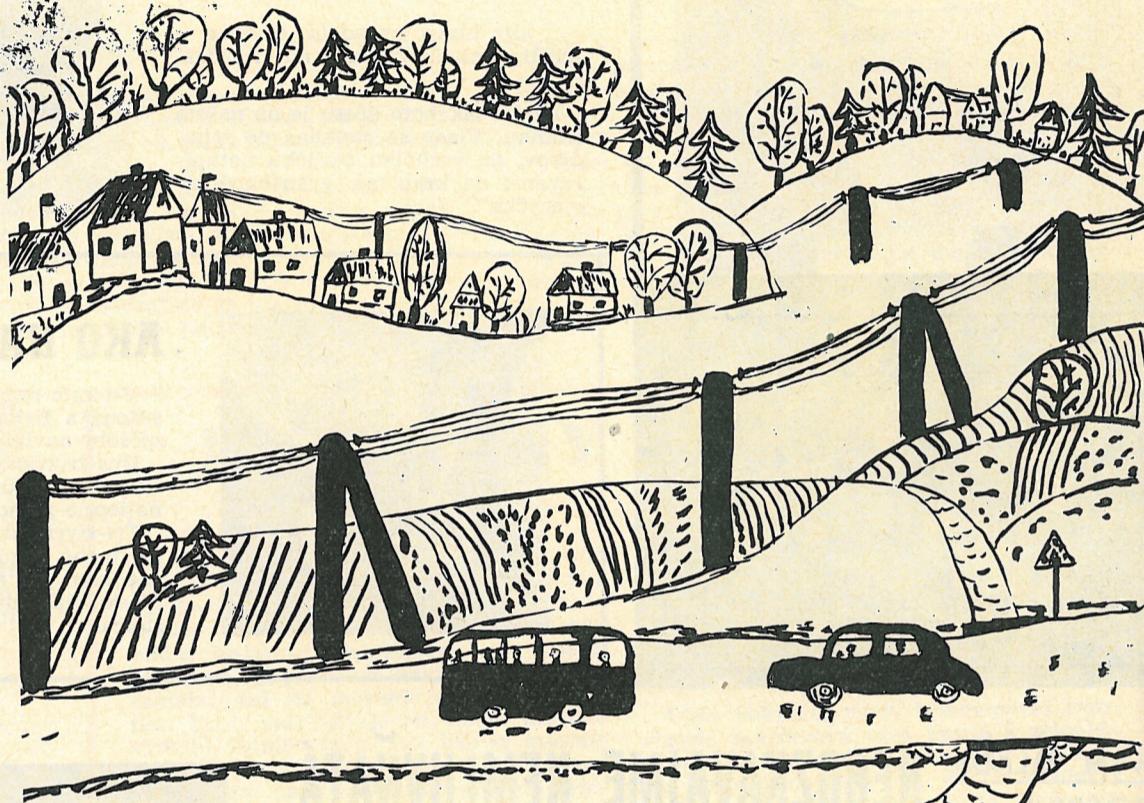
Snímem čiapku, poviem: „V dobrém zdraví! Aké twoje, opko, prianie skromné?“

Zamračí sa šimpanz, vzápäti vraví: „Nech sa ľudia neopíčia po mne!“

prel. ŠTEFAN ŽARY

25 ROKOV PL'R — ZO SÚTAŽE DETSKÉJ KRESBY

PRÁCA MAŁGORZATY MISINIEC-15 ROKOV, ZO ZUBRICE HORNEJ

Napsala: HELENA TMĚJOVÁ

vrch za městem. Téměř nezamorené ovzduší tam dovoluje pohyb ve skafandrech, bez pojízdných budek vrtulníků. Zahraji si třeba magnetickou házenou.

Na Petrově ruce zazvonil náramkový telefon. Byl to malinčin hlas. Pojedou s tatínkem do Fantazikonu a zvoní Petr s sebou. Jel by rád, ale proč zase do té rezervace prapřírody? Peter nevidí docela nic zvláštního na neduživých a bledých rostlinách, které rodiče tolík obdivují. Znovu a znovu, vždycky s týmž dojetím naslouchají hlasu reproduktoru, který vypráví o každém z nich, kde rostla, jak kvetla, čím přinášela užitek, jakou neuvěřitelnou náhodou se uchovala právě tento vzácný exemplář.

Pod sklolaminátovým nebem v záři elektrického slunce Fantazikonu nikdy žádná z nich nerozkvete. Umělým vzdudem vříjí jednosedadlové vrtulníčky a odvážejí lidi unavené chůzi k východu. V této rezervaci se totiž chodí pěšky a po opravdové zemi. Tento zážitek dojíma mnoho starých lidí. Ti mladší chůzi takřka odvyklí, tuto náhodu pokládají celkem za naprostou zbytečnou. Někdy však stoupenců tohoto primitivního sportu uspořádá závod, ale to jsou takoví přemrštění podivini. Alespoň většina mládeže je považuje za jakýsi druh bláznu.

„Dobrá, mami, pojedu!“, dosti neochotně odpověděl Petr na otázku náramkového telefonu. Stiskl knoflík nad lúžkem a vyskočil z postele. Klimatizační val se ihned vypustil, splaskla i matrace. Celé lůžko neslyšně zajelo do zdi. Zároveň se automaticky, bezhlubně, rozeštoupily dvě protější stěny, v nichž se skrýval tatínek.

Petr se začal oblékat. Nechápal zbytečně ztrácet čas, zapjal proto úklidové zařízení. Na stěny i podlahu padla v několika vlnách mlhovina. V zápláti byla odsáta i s prachem a nečistotou. Zásobník vzdachu odčerpal zkažený vzdich a vyměňoval jej. Petr vzal za kliku dveří, ty se však nepohnuly. Vzpomněl si, že si tak pojistil své pevnou vůli. Chtěl přece něco dělat, ale af přemýšlel, jak chtěl, nemohl na to přijít. Zapnul tedy elektronkový mozek a na světelné tabuli vyskakala písmena: UCIT SE CHEMIL.. UCIT SE CHEMIL.. UČ.. Rozmrzle vypnul přístroj. Připomněl mu včerejší neúspěch v učení a rozhodnutí napravit jej.

Zaváhal. Možná, že by své předsevzetí ani nesplnil, kdyby mu v tom nezabránil tatínek. Pozoroval totiž syna obrazovkou. A tak se stalo, že toho dne odjeli rodiče na výlet sami a Petr zůstal doma.

Posnídal několik pilulek z jídelního automatu a rozhodl se, že se dá co nejdříve do

učení. Teprve potom si rozmyslil, jak užit zbytek neděle. Otočil páku uprostřed stíny svého pokoje. Na podlahu se vysunuly dva páry kolejnišek a po nich vylezl panel vyučovacího stroje. Ochranný kryt automaticky odpadl a utvořil desku stolu. Objevila se pohodlná, klubová sedačka. Vrchní část vyučovacího stroje tvorila obrazovka, promítací plátno, několik barevných signálek, světelná tabule, reproduktor a mikrofon magnetofonu. Klíč kódovacích zařízení, psací stroj s písmeny, čísla a nejrůznějšími křívkami na klapkách spolu s děrnostitkovým podavačem byly na desce stolu. Samostatně bylo umístěno pro žáka nejdůležitější, výsledné zařízení — hodnotící stroj. Měl speciální pásku, která vylučovala záměnu. Na ní se spolehlivě promítalo ohodnocení stanoveného programu každého žáka. Známky na pásece si všechni žáci odstrňovali a nalcovavili do indexu. Množství hodnotících pásek udávalo výsledný vzdělání, rozhodující v pracovním zařazení. Každý žák studoval doma, ve škole se ukázal jen jednou za čas, aby předložil výsledky své práce.

Doba studia byla různá. Některým trvalo dva, tři měsíce, než zvládli měsíční lekci natolik, aby z hodnotícího stroje vypadla pásek s dobrou známkou.

(POKRAČOVÁNÍ)

KALENDÁR

AUGUST – SRPEN

1	PIATOK Peter vých. sl. 3.56 záp. sl. 19.28 vých. m. 20.51 záp. m. 8.14	16	SOBOTA Joachim
2	SOBOTA Mária	17	NEDEĽA Jacek
3	NEDEĽA Stepan	18	PONDELOK Agapita
4	PONDELOK Dominik	19	UTOROK Boleslav
5	UTOROK Mária	20	STREDA Bernard
6	STREDA Jakub	21	ŠTVRTOK Johana
7	ŠTVRTOK Albert	22	PIATOK Mária
8	PIATOK Emil	23	SOBOTA Filip
9	SOBOTA Ján	24	NEDEĽA Bartolomej
10	NEDEĽA Vavrinec	25	PONDELOK Ludvík
11	PONDELOK Zuzanna	26	UTOROK Mária
12	UTOROK Klára	27	STREDA Jozef
13	STREDA Hypolit	28	ŠTVRTOK Augustin
14	ŠTVRTOK Kališt	29	PIATOK Ján
15	PIATOK Mária vých. sl. 4.18 záp. sl. 19.01 vých. m. 6.33 záp. m. 19.16	30	SOBOTA Róza
		31	NEDEĽA Paulína

SEPTEMBER – ZÁŘÍ

1	PONDELOK Bronislava	8	PONDELOK Mária
2	UTCROK Stefan	9	UTOROK Peter
3	STREDA Simon	10	STREDA Mikuláš
4	ŠTVRTOK Rozália	11	ŠTVRTOK Prot
5	PIATOK Vavrinec	12	PIATOK Gyödon
6	SOBOTA Zachariáš	13	SOPOTA Filip
7	NEDEĽA Mehlhor	14	NEDEĽA Bernard
		15	PONDELOK Mária

SNÁR

Verite snom? Nie? Ani my neveríme. Ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predstúpok našich babičiek. Konečne ved je to iba zábava!

OHEŇ S DÝMOM VIDIEŤ — POKAZENÁ RADOST

— zapaloval — získal lásku
— zhasnul — nechá svoje plány upadnúť
— vidieť jasne horiet — neskálená radosť
— s množstvom dýmu — nešťastné nedorozumenie
— utriplieť ním škodu — nevŕlosť
— vo vlastných kachliach vidieť — radosť
— skákať cez neho — zbaviť sa bremene

PES — VIDIEŤ HO — POZNAS VERNÉHO PRIATEĽA

— hráť sa s ním — zmierenie
— byť ním napadnutý — budeš v nebezpečí
— byť ním pohryznutý — spor, hádka pre peniaze

RODICOV VIDIEŤ — SI DOBRE CHRÁNENÝ

— zomrelých vidieť — radosť
— hovoríť s nimi — šťastie v podnikaní
— stratiť — pomoc v utrpení

SRDCE VIDIEŤ — PRE STASTIE INÝCH MUSÍS PRINIEST OBET

— vidieť krvácat — niekoľko ti ubližiť
— krájať — rozlúka milencov

SATY BIELE — BUDES MAT SNAТОK

— šaty šif — tvoja práca bude odmenená
— roztrhané — hádka
— zamazané — tvoja čest utrpí
— praf — musíš šetríť
— pestre — pôjdeš na cestu
— šedé — tažká práca ta čaká
— zlatom vyšívané — šťastie a čest

TULIPÁN VIDIEŤ — SI ĽAHKOMYSĽNÝ

— polievať — robíš spoločníka hlúpemu dievčaťu, máš poštetilého milenca

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

PRAWNIK

KODYFIKACJA PRAWA KARNEGO (III)

Aby zapewnić racjonalne karanie drobnych przestępstw dotyczasową dolną granicę kary pozbawienia wolności, która ustalona była na jeden tydzień — zastąpiono karą trzech miesięcy. W parze z tym jednak idzie wprowadzenie nowych środków jak np. kara ograniczenia wolności. Kara ta, którą Sąd może wymierzyć w granicach od 3 miesięcy do 2 lat nie polega na osadzeniu skazanego w zakładzie karnym, a na następującym ograniczeniu wolności skazanego:

1) skazany nie może bez zgody sądu zmienić miejsca stałego pobytu; 2) jest obowiązany do wykonywania pracy wskazanej przez Sąd, przyczym obowiązek ten polega na wykonywaniu nieodpłatnej dozorowanej pracy na cele publiczne w wymiarze od 20 do 50 godzin w stosunku miesięcznym, lub też w przypadku gdy skazany zatrudniony jest w społecznym zakładzie pracy — może on polegać z mocy stosownej decyzji sądu na potrącaniu od 10 do 25% wynagrodzenia za pracę na rzecz Skarbu Państwa albo na cel społeczny wskazany przez Sąd; skazany nie może w okresie odbywania powyższej kary rozwiązać bez zgody Sądu, stosunku pracy, nie można też skazanemu przyznać wyższego wynagrodzenia ani przeznieść go na wyższe stan-

wisko wreszcie w stosunku do osoby, która nie pozostaje w zatrudnieniu. Sąd może skierować ją do społecznego zakładu pracy z zastosowaniem do niej wyżej opisanych rygorów zamiast kierować ją do pracy nieodpłatnej. 3) jest pozbawiony prawa sprawowania funkcji w organizacjach społecznych 4) ma obowiązek udzielenia wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary, 5) Sąd może nadto zobowiązać skazanego do naprawienia w całości albo w części szkody wyrządzonej przestępstwem oraz do przeszczenia pokrzywdzonego.

Kara pozbawienia wolności — w zależności od zagrożenia przewidzianego w stosunku do danego przestępstwa, wymierza się w granicach od 3 miesięcy do 15 lat. Kara więzienia dożywotniego została zastą-

piona karą 25 lat pozbawienia wolności.

Kodeks utrzymuje karę śmierci, uznając ją jednak za karę wyjątkową. Kara śmierci występuje zresztą zawsze alternatywnie z karą pozbawienia wolności, tak, iż Sąd w każdym przypadku ma możliwość wyboru między tymi karami. Kodeks zawiera dwa wyłączenia dotyczące osób: kary śmierci nie stosuje się do osoby, która nie ukończyła 18 lat ani do kobiet ciężarnej.

Kara grzywny występuje w dwóch postaciach: jako kara samoistna wymierzona w wysokość od 500 zł do 25.000 zł, albo jako kara orzekana obok kary pozbawienia wolności i wówczas wymierza się ją w wysokość od 500 do 1.000 000 zł.

WITOLD FERFET

LEKARZ
WĘTERYNARII

MORZYNSKA U KONI

Morzska albo kolki sú to schorzenia žoľadka i jelit, charakterizujú je silne i gwałtowne bóle. Przyczyną kolki najczęściej jest przekarmienie, nieregularne pôdananie karmy, skarmianie rošlin ľahko fermentujúcich, jak napríklad zroszoná lub zbieraná po deszcu koničyna, karmy nadpsutej, zmarzniatéj alebo spleňiajúcej. Podávanie koniom nie prizvýcza jom pasz ľahko pôcniejajúcich alebo pojnenie zimnou vodou koni zgrzanych rôznež može spôsobiť väčšie kolki. Czaseom morzska vystupuje wskutek náhlego ozliebenia koní spoconých, stojacích po práci bez ruchu.

Jednym z pierwszych objawów jest utratą apetytu. Koń stoi smutny, ogląda się na boki, grzebie przednimi nogami i przestępuje z nogi na nogę. Przy silnych bólech konie pokładają się, stekają, tarzają, często napinają jak do oddania kału. Często obserwuje się wklepienie stobizny oraz silne wzdęcie całego brzucha. W początkowym okresie choroby koni oddaje kały częściej niż zwykle, ale z trudem i w małych ilościach. Później następuje zatrzymanie kału. Po przylążeniu ucha do okolic brzucha słyszy się głośniejsze niż zazwyczaj szmery i przelewania. Całkowita cisza jest objawem bardzo niepomyślnym. Koń chory na morzska może wyzdrowieć po kilku godzinach, ale zdziała się, że choruje kilka dni i dłużej. Konia chorego nie wolno pędzić kłusem, można go wolno przeprowadzać nie zawsze jednak jest to konieczne. Jeśli koń zachowuje się spokojnie, należy go wprowadzić do stajni i pozwolić mu się położyć. Chórego nie wolno mączyć, gdyż osłabia to jego serce, jak również z tych samych powodów pozwalać mu na nagłe rzucanie się na ziemię, tarzanie itp. Jedynie właściwą i skuteczną pomocą, której można samemu udzielić choremu koniowi jest rozcieranie brzucha, boków i stabizm wiechiami z solmy, a następnie okrycie go ciepłą deską. Przy pierwszych objawach morzska należy usunąć ze żłobu pozostałą karmę i nie dawać koniowi nic do jedzenia. Chórego konia należy całkowicie zwolnić od pracy, a po wyzdrowieniu nie używać do ciężkiej pracy, ponieważ morzska powoduje zazwyczaj silne osłabienie całego organizmu, zwlaścię serca. Morzska można uniknąć przez prawidłowe żywienie, użytkowanie i pielęgnowanie konia. Po przebyciu choroby, przez jedną dobę nie podaje się koniowi

paszy (można tylko trochę siana), przez następne 3 dni żywi się karmą lekkostrawną, stopniowo przechodząc na zwykłe żywienie.

Pamiętajmy więc, że aby uniknąć powstania kolki u konia nie wolno:

- 1) skarmiać pasz zepsutych, fermentujących,
- 2) karmienie paszą treściwą przed lub po ciężkiej pracy,
- 3) poić po podaniu paszy silne fermentującej,
- 4) nagle zmieniać rodzaj paszy,
- 5) poić konia spocone zimną wodą.

Zadnych zabiegów przy kolce, poza wyżej wymienionymi celowo nie podawać, bo przy każdym rodzaju kolki winien być obecny lekarz, który daje największą gwarancję wyzdrowienia konia. Wszelka samowolna pomoc może przynieść więcej szkody niż pożytku.

HENRYK MĄCZKA

ZUZKA
VARI

OVOCNÉ KNEDLICKY

Rozpočet pre 4 osoby: Zemiakové cesto, 600 gr uvarených zemiakov, 1 žltok, 1 kávová lyžička masla, soľ, 150 gr krupicovej múky, ovocie (slivky, marhule, čerešne alebo jablká), mak alebo strúhanka, maslo, práškový cukor.

V šupke uvarené zemiaky olúpeme, pretlačíme, pridáme maslo, žltok, soľ.

Potom cesto posypeme múkou, zlahka zamiesime, lieň rozvalíme asi na hrubku 2 mm, pokrájame na štvorčeky, do których zabalíme ovocie, a v oviacej slanej vode varíme asi 6 – 8 minút. Uvarené posypeme zomletým makom a práškovým cukrom alebo opráženou strúhankou a polejeme roztopeným maslom. Knedličky musia byť krehké, cesto nesmie byť hrubé.

Krupicové cesto: 6 dl mlieka, 2 dl krupice, soľ 1 lyžica masla, 4 vajcia, 1 lyžica práškového cukru. Do cesta zabalíme ovocie, knedličky vo oviacej vode uvaríme a hotové posypeme makom alebo strúhankou.

OVOCNÉ LIEVANCE

Rozpočet pre 4 osoby: 250 gr hladkej múky, 1 lyžica práškového cukru, 1 lyžica masla, 10 gr droždia, 2 vajcia, citrónová kôra, 1 šálka mlieka (asi 3 dl), 2 jablká mast na opekanie, cukor,

krom zavaríme krupieku, necháme vychladnúť, primiešame maslo, postupne važíčka, dobre vypracujeme a na koniec pridáme torčku strúhanku, aby sa z cesta dali formovať knedličky. Do cesta zabalíme ovocie, knedličky vo oviacej vode uvaríme a hotové posypeme makom alebo strúhankou.

Namiešate jablk môžeme do cesta dať aj posekané čerešne, marhule alebo v mlieku namočené ovocne vločky (asi 50 gr).

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEŽITOSTMI? NAPISTE NAM NA ADRESU: REDAKCE "ŽIVOT" WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, I. p. ODPOVÍME Vám A PORADÍME NA STRÁNKACH NASEHO CASOPISU A V DOPISECH.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów w Polsce. UKazuje się około 15 każdego miesiąca. Redaguje Kolegium w składzie: František Bednářík, Cecília Biugunová, Augustyn Bryja, Adam Chalupec (redaktor naczelny), Vladimír Hess, Tereza Heteniaková, Marian Kaškiewicz (zastępca redaktora naczelnego), Ján Krišák, Lídia Mašlová, Ignác Nižník, Ján Ondica, Jerzy Zagórski.

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska. Tłumaczenie na jęz. słowacki — Elżbieta Stojowska. Korekta jęz. słowackiego — Jan Szpernoga. Red. techniczny — Krystyna Tomczyk. Oprac. graf. — Joanna Deresz.

Nadesłanych rekordów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „WSPÓŁCZESNE” RSW „PRASA”, Warszawa, ul. Wielka 12, tel. 28-24-11, 28-22-31.

ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, TEL.: 21-15-41, 28-22-31.

Prenumeratę na kraj, roczną i kwartalną dla czytelników indywidualnych przyjmują urzędy pocztowe oraz listonosze. Czytelnicy indywidualni mogą dokonywać wpłat również na konto PKO nr 1-6-1000-20 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch” Warszawa, ul. Towarowa 28. Wszystkie instytucje państowe i społeczne mogą zamawiać prenumeraty wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur „Ruch”. Ceny prenumeraty: kwartalna 3 zł, półrocza 6 zł, roczna 12 zł. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 40 proc. droższa od krajowej, wynosi: kwartalna 4,20 zł, półrocza 8,40 zł, roczna 16,80 zł, przyjmuję Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23, nr konta PKO 1-6-1000-24, nr tel.: 20-46-88. Egzemplarze numerów zdezaktualizowanych można nabyc w Punktach Wysyłkowych Prasy Archiwальной „Ruch”, Warszawa, ul. Nowomiejska 15/17

STANISLAW

WRONSKI – „KROK“

DRUHÁ V

Z
ČINNOSTI

BOJOVÉ

PARTIZÁNSKEJ

SKUPINY

ALEXANDRA

NEVSKÉHO

NA

SLOVENSKU

L
A
S
Ť

Ked' sme sa vyrobili z obklúčenia prevážajúcich nepriateľských sil, prekonali sme ťažký pochod cez Halič karpátom. Vysílení predchádzajúcimi bojmi, zatazení zranenými a tabormi, prenasledovaní a bombardovaní vzduchu, pochodorali sme celé noci až do úsvitu. Trápili nás potyčky s ukrajinskými nacionalistami. Pochodujúca partizánska kolona sa roztahovala na niekoľko kilometrov. Prechod cez železnú magistrálu a cesty sa konal pravidelne pod ohrom automatonov a ľahkého delostrelectva nepriateľa, často aj počas bojov s tankmi.

Kolona konečne prišla na horské terény, ale očakávaný odpôdnik sme nemali. Nemci nás nadľa prenasledovali, zdolavanie horského terénu zaváholovalo lidi postredných si. Skoro všetky naše kone zdochli, boli jediné viac ranených, nás v tejto chudobnej oblasti. Bolo stále viac ranených, mnohých sme niesli na nositkach z haliži a dek.

V júli roku 1944 sme zviečeli posledné boje v GG, v dedine Jawornik. Boli sme už nedaleko hraníc Slovenska, vlastne šli sme už dlhší čas poľudz týchto hraníc. Mali sme v úmysle dostať sa do okolia Nového Sáca a Nového Targu, kde už dva mesiace pôsobili naše dva avanguardové oddiely. Avšak nepodarilo sa nám to.

Cesty a dedinky polskej podkarpatskej oblasti boli zaľatené jednotkami polície, nemeckymi tabormi a kolónami aut s vojskom, cívajúcimi z východu a idúcimi rôznymi smermi. Nepäťa prífrontová atmosféra bola cititeľná. Tažkosti nášho pochodu sa zo dňa na deň zväčšovali. Toto prinútilo veliteľa „ednotky“ Karasiowa, aby usmerní jednotku na územie Slovenska s tým, že ako sme sa vtedy domnievali, po istom čase mali sme sa vrátiť do Krakovského vojvodstva. Avšak užiať, ktoré nasledovali, zne možnili tento návrat. Dostal som úlohu, aby som našiel podľa možnosti, najlepší prechod cez slovenské hranice. Mali sme informácie, že medzi veliteľmi slovenských vojsk, a opevnení v Karpátoch, su ľudia, ktorí nam prajú. S pochopiteľnou ostrážnosťou, znásobenou ešte poslednými tažkými týždňami, dať som sa s nimi do styku. Vystúpil som v mene jednotky Sovietskej armády, aby usmerní jednotky na úseku Dukly prienesol dorozumenie; dohodli sme signály a slub, že naša skupina prejde.

Nastali dni, ktoré si celkom iste zapamätali všetci. Päťsto partizánov, ktorí prechádzali hranicu babkového štátu, ktorý vznikol z milosti Hitlera. Nervy sme mali napäť. Nemohli sme úplne veriť slovám dôstojníka a každý z nás bol pripravený na boj, väčšina dokonca mysla, že to bude celý rad bitiek, lebo ved sme prechádzali cez opevnené hrančné pasmo, ktoré v nedalek budúcnosti malo sa stat hľavou línou nemeckej obrany.

V noci z 3. na 4. augusta 1944 členovia našej jednotky v bojovom siku vošli na horské úbočie a ihneď sa ocitli zoči-voči opevneniam. Pod ochranou tmy vojaci utekali, chceli byť čím skôr za pásmom opevnení.

Prví partizáni tejto skupiny nadobudli bojové skúsenosti v Cervenej armáde, v polariančích vojskach a v partizánskych operáciach pri Moskve ešte v októbri 1941 r. Od tohto času až po ukončenie boja, čo nastalo vo februári 1945 v radoch skupiny bolo 4780 ľudí, rôznych národností: Rusi, Ukrajinci, Bielorusi, Poliaci, Česi, Gruzinci, Uzbeckovi, Osetinci, Tatari, Rakúšania, Bulhari a iní.

Nakoľko v partizánskych skupinách na Slovensku bojovali spolu Poliaci, Česi, Slováci, dejiny tejto skupiny sú prispevkom k polsko-československému bratstvu zbraní.

Popisanie celku pôsobnosti tejto skupiny si vyžaduje najskôr zozbieranie spomienok a iných prameňov. V rámci tohto článku, ako bývalý vojak tejto skupiny, popísem

len zbežne bojovú cestu našej jednotky od chvíle prekročenia hraníc Slovenska až po sfornovanie tejto jednotky, a pozostavim sa podrobnejšie pri poslednej operácii, akou bolo pretrhnutie frontu Nitrianskou partizánskou brigádou.

Na Slovensko skupina prišla z Poľska po ťažkých bojoch v Janovských lesoch a Soliskom pralese, ktoré trvali od 9. do 25. júna 1944. To boli najväčšie partizánske bitky v Poľsku, pomenované v operačných fašistických plánoch Sturmwind I. a Sturmwind II., v ktorých proti 3 divízii SS a pomocné pluky v počte 23 tis. lidi, velenie divízie SS a pomocné pluky v počte 23 tis. lidi, použilo letectvo, delostrelectvo a tanky.

Ked' sme sa vyrobili z obklúčenia prevážajúcich nepriateľských sil, prekonali sme ťažký pochod cez Halič karpátom. Vysílení predchádzajúcimi bojmi, zatazení zranenými a tabormi, prenasledovaní a bombardovaní vzduchu, pochodorali sme celé noci až do úsvitu. Trápili nás potyčky s ukrajinskými nacionalistami. Pochodujúca partizánska kolona sa roztahovala na niekoľko kilometrov. Prechod cez železnú magistrálu a cesty sa konal pravidelne pod ohrom automatonov a ľahkého delostrelectva nepriateľa, často aj počas bojov s tankmi.

Kolona konečne prišla na horské terény, ale očakávaný odpôdnik sme nemali. Nemci nás nadľa prenasledovali, zdolavanie horského terénu zaváholovalo lidi postredných si. Skoro všetky naše kone zdochli, boli jediné viac ranených, nás v tejto chudobnej oblasti. Bolo stále viac ranených, mnohých sme niesli na nositkach z haliži a dek.

V júli roku 1944 sme zviečeli posledné boje v GG, v dedine Jawornik. Boli sme už nedaleko hraníc Slovenska, vlastne šli sme už dlhší čas poľudz týchto hraníc. Mali sme v úmysle dostať sa do okolia Nového Sáca a Nového Targu, kde už dva mesiace pôsobili naše dva avanguardové oddiely. Avšak nepodarilo sa nám to.

Cesty a dedinky polskej podkarpatskej oblasti boli zaľatené jednotkami polície, nemeckymi tabormi a kolónami aut s vojskom, cívajúcimi z východu a idúcimi rôznymi smermi. Nepäťa prífrontová atmosféra bola cititeľná. Tažkosti nášho pochodu sa zo dňa na deň zväčšovali. Toto prinútilo veliteľa „ednotky“ Karasiowa, aby usmerní jednotku na územie Slovenska s tým, že ako sme sa vtedy domnievali, po istom čase mali sme sa vrátiť do Krakovského vojvodstva. Avšak užiať, ktoré nasledovali, zne možnili tento návrat. Dostal som úlohu, aby som našiel podľa možnosti, najlepší prechod cez slovenské hranice. Mali sme informácie, že medzi veliteľmi slovenských vojsk, a opevnení v Karpátoch, su ľudia, ktorí nam prajú. S pochopiteľnou ostrážnosťou, znásobenou ešte poslednými tažkými týždňami, dať som sa s nimi do styku. Vystúpil som v mene jednotky Sovietskej armády, aby usmerní jednotky na úseku Dukly prienesol dorozumenie; dohodli sme signály a slub, že naša skupina prejde.

Nastali dni, ktoré si celkom iste zapamätali všetci.

Päťsto partizánov, ktorí prechádzali hranicu babkového štátu, ktorý vznikol z milosti Hitlera. Nervy sme mali napäť. Nemohli sme úplne veriť slovám dôstojníka a každý z nás bol pripravený na boj, väčšina dokonca mysla, že to bude celý rad bitiek, lebo ved sme prechádzali cez opevnené hrančné pasmo, ktoré v nedalek budúcnosti malo sa stat hľavou línou nemeckej obrany.

Mali sme informácie, že medzi veliteľmi slovenských

vojsk, a opevnení v Karpátoch, su ľudia, ktorí nam prajú. S pochopiteľnou ostrážnosťou, znásobenou ešte poslednými tažkými týždňami, dať som sa s nimi do styku. Vystúpil som v mene jednotky Sovietskej armády, aby usmerní jednotku na úseku Dukly prienesol dorozumenie; dohodli sme signály a slub, že naša skupina prejde.

Nastali dni, ktoré si celkom iste zapamätali všetci.

Päťsto partizánov, ktorí prechádzali hranicu babkového

štátu, ktorý vznikol z milosti Hitlera. Nervy sme mali

napäť. Nemohli sme úplne veriť slovám dôstojníka a každý z nás bol pripravený na boj, väčšina dokonca mysla,

že to bude celý rad bitiek, lebo ved sme prechádzali cez

opevnené hrančné pasmo, ktoré v nedalek budúcnosti

malo sa stat hľavou línou nemeckej obrany.

Mali sme informácie, že medzi veliteľmi slovenských

vojsk, a opevnení v Karpátoch, su ľudia, ktorí nam prajú.

S pochopiteľnou ostrážnosťou, znásobenou ešte poslednými

tažkými týždňami, dať som sa s nimi do styku. Vystúpil som v mene jednotky Sovietskej armády, aby usmerní jednotku na úseku Dukly prienesol dorozumenie; dohodli sme signály a slub, že naša skupina prejde.

Nastali dni, ktoré si celkom iste zapamätali všetci.

Päťsto partizánov, ktorí prechádzali hranicu babkového

štátu, ktorý vznikol z milosti Hitlera. Nervy sme mali

napäť. Nemohli sme úplne veriť slovám dôstojníka a každý z nás bol pripravený na boj, väčšina dokonca mysla,

že to bude celý rad bitiek, lebo ved sme prechádzali cez

opevnené hrančné pasmo, ktoré v nedalek budúcnosti

malo sa stat hľavou línou nemeckej obrany.

Mali sme informácie, že medzi veliteľmi slovenských

vojsk, a opevnení v Karpátoch, su ľudia, ktorí nam prajú.

S pochopiteľnou ostrážnosťou, znásobenou ešte poslednými

tažkými týždňami, dať som sa s nimi do styku. Vystúpil som v mene jednotky Sovietskej armády, aby usmerní jednotku na úseku Dukly prienesol dorozumenie; dohodli sme signály a slub, že naša skupina prejde.

Nastali dni, ktoré si celkom iste zapamätali všetci.

Päťsto partizánov, ktorí prechádzali hranicu babkového

štátu, ktorý vznikol z milosti Hitlera. Nervy sme mali

napäť. Nemohli sme úplne veriť slovám dôstojníka a každý z nás bol pripravený na boj, väčšina dokonca mysla,

že to bude celý rad bitiek, lebo ved sme prechádzali cez

opevnené hrančné pasmo, ktoré v nedalek budúcnosti

malo sa stat hľavou línou nemeckej obrany.

Mali sme informácie, že medzi veliteľmi slovenských

vojsk, a opevnení v Karpátoch, su ľudia, ktorí nam prajú.

S pochopiteľnou ostrážnosťou, znásobenou ešte poslednými

tažkými týždňami, dať som sa s nimi do styku. Vystúpil som v mene jednotky Sovietskej armády, aby usmerní jednotku na úseku Dukly prienesol dorozumenie; dohodli sme signály a slub, že naša skupina prejde.

Nastali dni, ktoré si celkom iste zapamätali všetci.

Päťsto partizánov, ktorí prechádzali hranicu babkového

štátu, ktorý vznikol z milosti Hitlera. Nervy sme mali

napäť. Nemohli sme úplne veriť slovám dôstojníka a každý z nás bol pripravený na boj, väčšina dokonca mysla,

že to bude celý rad bitiek, lebo ved sme prechádzali cez

opevnené hrančné pasmo, ktoré v nedalek budúcnosti

malo sa stat hľavou línou nemeckej obrany.

Mali sme informácie, že medzi veliteľmi slovenských

vojsk, a opevnení v Karpátoch, su ľudia, ktorí nam prajú.

S pochopiteľnou ostrážnosťou, znásobenou ešte poslednými

tažkými týždňami, dať som sa s nimi do styku. Vystúpil som v mene jednotky Sovietskej armády, aby usmerní jednotku na úseku Dukly prienesol dorozumenie; dohodli sme signály a slub, že naša skupina prejde.

Nastali dni, ktoré si celkom iste zapamätali všetci.

Päťsto partizánov, ktorí prechádzali hranicu babkového

štátu, ktorý vznikol z milosti Hitlera. Nervy sme mali

napäť. Nemohli sme úplne veriť slovám dôstojníka a každý z nás bol pripravený na boj, väčšina dokonca mysla,

že to bude celý rad bitiek, lebo ved sme prechádzali cez

opevnené hrančné pasmo, ktoré v nedalek budúcnosti

malo sa stat hľavou línou nemeckej obrany.

Mali sme informácie, že medzi veliteľmi slovenských

vojsk, a opevnení v Karpátoch, su ľudia, ktorí nam prajú.

S pochopiteľnou ostrážnosťou, znásobenou ešte poslednými

tažkými týždňami, dať som sa s nimi do styku. Vystúpil som v mene jednotky Sovietskej armády, aby usmerní jednotku na úseku Dukly prienesol dorozumenie; dohodli sme signály a slub, že naša skupina prejde.

Nastali dni, ktoré si celkom iste zapamätali všetci.

Päťsto partizánov, ktorí prechádzali hranicu babkového